KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

kıyı

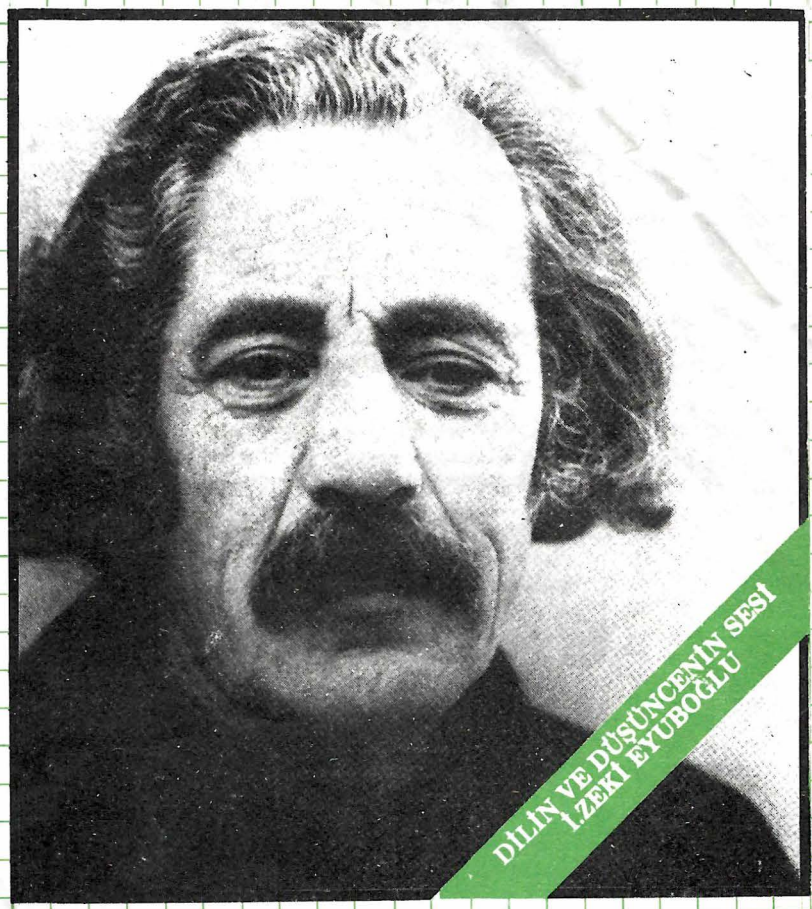

DİLİN VE DÜŞÜNCENİN SESİ
İ.ZEKİ EYUBOĞLU

BU SAYIDA: Orhan Özdemir (Werner Hofmann) • Türkay Korkmaz • Ahmet Özer • İsmet Zeki Eyuboğlu • İ.Gündağ Kayaoğlu • Tamer K.Bilgin • Ali Mustafa • İbrahim Dizman • Pınar Giriftinoğlu • Nuri Aksakal • Nurten Çelebioğlu • Ahmet Zeki Muslu • Özcan İlter • Asım Öztürk • Hasan Hüsnü • Arslan Pulathaneli • Murat Gür

Yıl:2 • Sayı:16 • TEMMUZ 1987 • 300 TL.

KIYI'dan

● İsmet Zeki Eyuboğlu, kültür tarihimiz içinde önemli bir dönemeçtir. 40 yıllık yazarlık yaşamında, pek çok konuda özgün yapıtlar veren bu değerli araştırmacı-yazarımızın kendi kaleminden ayrıntılı yaşamöyküsü, ilk kez KIYI'nın sayfalarında yer alıyor. Bunun yanında yayımlanan ve yayımlanacak olan yapıtlarıyla çeşitli dillerden yaptığı çevirilerin on binlerce sayfalık dökümü de abecesel bir dizinle sayfalarımızda yer alıyor.
Dergimiz adına, Eyuboğlu ile bu tür çalışmaları gerçekleştirip, söyleşiyi hazırlayan Anadolu Sanat Yayınları Yönetmeni İ.Gündağ Kayaoğlu'na teşekkür ederiz.

● Şair Arkadaşımız Ahmet Özer son yapıtı GECENİN KANAYAN YERİNDEN ile ikinci yapıtı GÜNLE DOKUNAN'ı, 6 Haziran 1987 günü İstanbul-Kadıköy Bilim Kitabevi'nde okurlarına imzaladı. Dergimizde şiirleri yayımlanan Şair Haşim Şahin'in de GÜNEŞE SARIN BENİ ile DİLLERİM LAL adlı kitaplarını imzaladığı imza günüyle ilgili görünümleri Ali Mustafa'nın kaleminden sunuyoruz.

● Abone ederini gönderdiği halde, bize adresini yazmayan abonelerimizin kimilerine dergi gönderemediğimiz için üzgünüz. Banka hesap numarasında salt adlarını görebildiğimiz, ancak adreslerini bilemediğimiz abonelerimizin bizlere adreslerini yazmalarını rica ediyoruz adresleri elimize geçtiğinde dergimiz kendilerine postalanacaktır.

● Dergimiz yazarlarından, değerli eğitimci Rasim Şimşek, ilk yapıtı TÜRKÇE ANLATIM'dan sonra ikinci yapıtını basıma hazırladı. SÖZDİZİMİ adıyla çıkacak olan kitap, dergimiz kıyı'nın basımını gerçekleştiren tesislerde basılıyor.

● Dergimizin Eylül 1987 sayısında hikâyeciliğimizde 40 yıllık bir birikime sahip, değerli yazarımız Naim TİRALİ'ye özel bir bölüm ayıracağız. Şimdiye değin yayımladığı kitaplar, yazdığı yayımorganları, hakkında yazılanların genel bir dökümünün verileceği sayıda TİRALİ dergimize 'kapak' olacak.

● 11 Temmuz 1978 tarihinde, Hacettepe Üniversitesi Estetik Doçenti Şair ve yazar Bedrettin Cömert'i yitirmiştik. Gencecik yaşında öldürülen bu değerli bilim adamından geriye kalan yüzlerce yazı ve şiirinden kitaplaşanlar şu adları taşıyor: Giotto'nun sanatı (1977) Sanatın Öyküsü (Gombrich'den çeviri TDK 1977 çeviri ödülü), Croce'nin Estetiği (1979) Kalmasın Ellerim Sizlerden Uzak (1979), Eleştiriye Beş Kala (1981) Ayrıca Yazar hakkında Emre Kongar, Günsel Renda ve Talat Tekin "Bedrettin Cömert'e Armağan" adlı bir inceleme yayımlamışlardır. Değerli sanatçımızı, aramızdan ayrılışının 9. yılında saygıyla anıyoruz.

● Dergimizin 10,11,12. sayılarıyla birlikte sizlere ilettiğimiz anket formları birçok okurumuz tarafından doldurularak adresimize postalandı. Ankete yanıt veren okurlarımızın sayısı 71'dir. Bu sayı az olmakla birlikte, dağılım guruplaşmaları açısından fikir verebilmektedir.

• Trabzon dışındaki okurlarımız ankete daha çok ilgi göstermişlerdir.

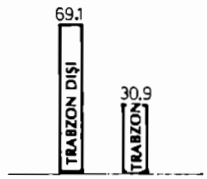

Yaşadıkları kentlere göre ankete katılanlar (%)

• Ankete yanıt veren okurlarımızın yaş ortalaması 38,6 dır. Yaşlara göre dağılım yüzdeleri şöyledir.

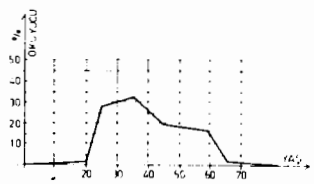

Yaşlara göre ankete katılanlar (%)

• Sonuçlara göre okurlarımızın büyük çoğunluğunu erkekler oluşturmakla birlikte % 14 lük kadın okuyucu grubuna sahip olmak dergimiz açısından sevindiricidir.

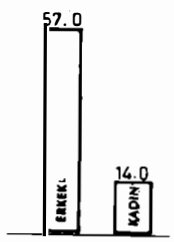

Okurlarımızın cinsiyete göre dağılımı (%)

• Anketimize katılanların öğrenim durumları da şöyledir:

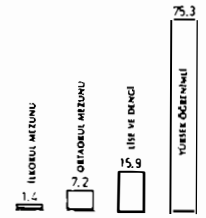

Öğrenim durumu dağılımı (%)

• Anketimiz, eğitim ağırlıkta olmakla birlikte çeşitli iş kesimlerinden okurlarımız olduğunu göstermiştir.

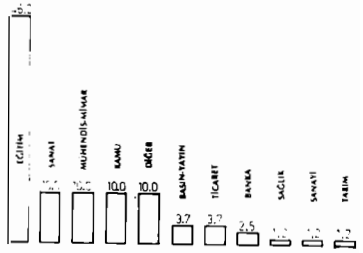

Okurlarımızın iş faaliyetleri (%)

• İlgi duyulan sanat konuları açısından şiir ve yazın türleri ön sıralarda yer almaktadır.

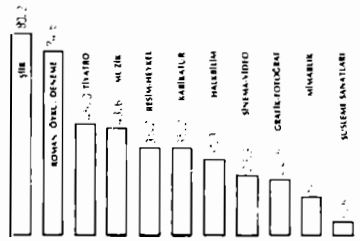

Okurlarımızın ilgi duydukları sanat konuları (%)

• Okurlarımız arasında ankete yanıt verenlerin büyük çoğunluğu dergimize abonedir.

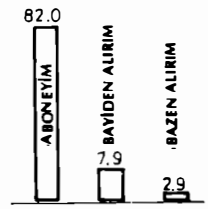

Okurlarımızın dergimizi edinme biçimleri (%)

● Ağustos sayımızda buluşmak dileğiyle, esenlikler...

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*
Sayfa Düzeni :*Şennur ÇAVDAR*

Dizgi Baskı :*Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Gazipaşa Cad. No:23 Tel:19191 61200-TRABZON*

Abone Koşulları :*1 Yıllık 2.400 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*200 TL. (KDV.Dahil) Aylık Dergi*

Banka No: Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi 65755 Hesap Numarası

• Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.

ÜNİVERSİTENİN TOPLUMSAL SORUMLULUĞU

Werner Hofmann
Almancadan çeviren: Orhan ÖZDEMİR

Kuşkusuz hiç kimse, üniversitenin topluma bağlı olduğunu yadsıyamaz. Bir kamu kuruluşu olarak üniversite, kendisini maddi ve manevi olarak destekleyen toplumun içinde bulunur. Aynı zamanda içinde bulunduğu topluma yetişmiş insan gücü sağlar. Demek ki, toplumsal bir kuruluş olarak üniversitenin -bunu kabul etsin ya da etmesin- toplumsal bir işlevi de vardır. Görünürdeki bu gerçekten yola çıkılarak, üniversitenin ne tür bir toplumsal sorumluluğu olduğu, böyle bir sorumluluğun nasıl belirleneceği ve bu sorumluluğun üniversitede temsil edilen tek tek birimler için ne anlama geleceği gibi temel sorular yanıtlanamaz.

Bu noktada öncelikle şunların sorulması gerekir: Üniversitenin -ki burada bir kuruluş olarak değil, içinde çalışanların oluşturduğu bir topluluk olarak- düşünsel çabalarıyla hitabetmesi gereken toplum kimdir? Kuşkusuz, toplum, örneğin araştırma ve öğretim işlerini yürütmeye doğrudan yetkili olan devletle özdeş tutulamaz. Klasik liberalizm döneminden beri, bilimin özgürlüğü yönündeki tarihsel istek doğrudan doğruya devlete yönelmiştir. Araştırmanın ve öğretimin devletten özerk olması düşüncesi de, yakın Alman tarihindeki deneyimlerden sonra vazgeçilmez olarak kabul edilmelidir.

Ancak, bugün daha ileri bir adım atılmalıdır: Üniversitenin, devlet yetkililerinin olası bilim dışı istek ve beklentilerine karşı duyarlı davranması artık yeterli olmamaktadır. Üniversite, toplumsal alandan kendisine yöneltilen **bütün** bilimdışı çıkarlardan uzak durmalıdır. Çünkü toplumumuz kendi içinde bir bütün oluşturmamaktadır. Toplumumuz, istekleriyle, çıkarlarıyla ve dünya görüşleriyle karşıt gruplara bölünmüştür. Böylece **birinci teze** ulaşılmaktadır. İç özerklik tehlikeye atılmak istenmiyorsa, korunması gereken yalnızca devletten özerk olma durumu değil, gerçekte araştırma ve öğretimin çıkar gruplarından bağımsızlığıdır. Bu durum, üniversite ve öğretim elemanlarının toplumsal bir sorumluluğu olduğu düşüncesinden oldukça uzaklaşıldığı izlenimi bırakmaktadır. Aslında, toplumsal olarak üniversiteden öncelikle istenen **bilimin çıkar özgürlüğüdür.** Çünkü bilim, kendisine yönelen istekleri görmezlikten gelmemeli, daha çok araştırmalıdır. İlk görev, kendisiyle ilgili bu tür beklentilerin eleştirel olarak incelenmesidir. Bu, üniversitenin artık içine çekilmiş bulunduğu çıkarların eleştirel olarak incelenmesi anlamına da gelebilir. Burada geliştirilen birinci tez, şu şekilde belirgin bir özellik kazanmaktadır: Bilimin asıl toplumsal görevi, kendisiyle toplum arasına bir mesafe koymaktır.

Bunun yanısıra, bu düşünce, hemen tamamlayıcı ikinci bir düşünceyi gerektirir: Bilim, kuşkusuz kendine olduğu gibi, topluma karşı bir görev olarak da toplumsal çıkarlardan uzak durmalıdır. İşte bilimin kritik gücü (Potenz) bu noktada bulunmaktadır. Sonuçlarını yalnızca kendisi bulabilir. Aynı zamanda, toplumdaki ve toplum karşısındaki yerini ancak tarafsız olduğu sürece belirleyebilir. Bilimin özerkliği ile sorumluluğu arasındaki bu sözde çelişki, ancak bilimin kendisinde çözümlenir. **(İkinci tez.) Bilim, ancak kendisine ulaşmak suretiyle,** kendi özgün alanlarına, bunların önemine ve toplumsal ilişkilerine yöneltilen soruyu derinleştirerek, yani kendi asıl görevini -anlamak- yerine getirdiğinde topluma ulaşabilir. Demek oluyor ki, üniversiteye yöneltilen istem, konu dışı bir istem değildir. Bilimin özgün konuları olan canlı ve cansız doğa olayları, insan düşüncesi ve davranışlarının sonuçları, her zaman olduğu gibi akademik bilimin konuları olacaktır. Ama, belki de bu konulara bakış açısı -ya kendi içinde toplumsal olarak önemli, ya da toplum için önemli- (ve bu toplumsal düşüncenin biçimlerini de içeriyor) değişecektir. Bununla geleneksel öğretiye bağlanan anlam, yapılan seçimin temelinde yatan ölçütler de düşüncenin konuları olacaktır. Çünkü üniversite, kendisine sadece hangi soruları ve nasıl yönelttiğinde değil, aynı zamanda hangi soruları yöneltmediğinde de toplumsal bir davranış içinde olacaktır. Dolayısıyla **üçüncü tez** şöyle olacaktır: Üniversitenin toplumla ilişkisini düşünen akademik bir birim, daha geniş bir bakış açısına ulaşır. Artık geleneksel konuların aslı tümüyle araştırma konusu olacaktır. Geneksel öğretimdeki seçme mekanizmaları araştırılacaktır; örneğin, unutmanın mekanizmaları -tekrar yeğlenen bir unutmadaki mekanizmalar- veya tekrarlanan bir yanlış anlamanın mekanizmaları.

Bu nedenle, burada gayretli ama aynı zamanda köstebek körlüğü ile yapılmış ayrıntılı çalışmalarla, bireysel çalışkanlığın önemini doğru olarak kavranması arasındaki genel oransızlıktan bir çıkış yolu açılmaktadır. Her zaman sorun yalnızca neyin bilinebilirliği değil, aynı zamanda neyin bilinmeye değer olduğudur. Üniversiteler, ayrıntılı çalışmalardan bir yığın oluştururlarken -ki tez çalışmaları buna örnektir-, yani kendi kütlesinden başka tutarı olmayan çakıl taşlarından bütün halinde piramitler yaparlarken, daha büyük bir bağdaşım içinde parçanın yerini gösterebilecek temel bir irdeleme eksik kalmaktadır.

Üniversite, kendi çalışmalarının ölçüsünü ise **(dördüncü tez),** toplumun kendisini -ve toplumun bir bireyi olarak her akademik elemanı- uğraştıran sorunlarda bulur. Bilim adamının sorumluluğu, çağımız insanının **bilgi gereksiniminde** yatmaktadır. Akademik birimler, çağımızın önemli sorunlarını, yasal olan bilimsel çalışmanın konuları olarak -yoksa çıkar gruplarının sorunları olarak değil- benimsemekle değiştirir ve ilgi alanlarını genişletirler. Gelir vergisi için ek bir verginin anayasaya aykırı olup olmadığını titizlikle araştıracak akademik bir hukuk biliminin, aynı titizlikle, anayasayı tümüyle zedeleyebilen olağanüstü bir yönetmeliğin sorunlarını üstlenmesi zamanı gelmiştir belki de. Aynı biçimde, Vietnam savaşının uluslararası hukukunun akademik olarak -bilim dışı kürsülerin konusu olarak değil de, daha çok tam bir bilimsel tarafsızlık içinde ve aynı zamanda toplumsal ilişkilerde kendi öneminin bilincinin gerektirdiği bir sorun olarak- öğretilmesi olasıdır.

Öyleyse, bilim ne kadar bilim olursa, kendi toplumsal boyutuna o kadar ulaşır ve kendine yeni hedefler saptar. Bilim, ancak özgür olduğu sürece topluma hizmet etmelidir. Ancak, **-bu beşinci ve son tezimiz-** topluma, olduğu gibi değil, bilimin görüşüne göre olabileceği gibi hizmet etmelidir. Toplumun olanaklarından yola çıkarak, bilim, son değerlendirme ölçütlerini de elde edecektir. Bilim, temeli olan bilimsel araçlarla kendisinin araştırıp elde etmiş olduğu değer yargılarını açıklamakta haklı ve yete-

neklidir. Yalnız şu var ki, toplumumuzun olanakları her yerde elde olanları aşabilecek durumdadır: Kim kıtaların açlığını hala alın yazısı diye kabul edebilir, eğer aynı zamanda en gelişmiş ülkelerde, ürünleri depolamak için yer kalmamış olup da üretimin nasıl durdurulacağına veya sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağına çare bulunamıyorsa? Gezegenimizi atomla çalışan bir tesis kazasının kurbanı edebilecek ve böylece çağımızın büyük rekabetçi toplumsal sistemlerini, aralarında ortak bir yaşama zorlayacak kadar gelişmiş bir yok etme tekniği düzeyinde, kim savaşı daha uzun süre her şeyin babası olarak görebilir? Kim bilgisizliği uydu-iletişim çağında, hala taş devri insanı ruhunun tanrı isteği sürüp giden bir durumu olarak kabullenebilir? Daha insan öncesi bir dünya, geçmiş tarihimizdeki zor ve dolambaçlı bir yolda, kendi insanlaşmasının maddi temellerini koyabilmiştir. Bilim de bu dünyaya, olanaklarının neler olduğunu söylemek zorundadır.

Bu şunu da kapsar: **Bilim, toplumun, dünya toplumunun, var oluş biçimi toplumun nesnel olanaklarıyla en çok çelişen bölümüne karşı yüklümlü olduğunun bilincinde olacaktır.** Yanlış anlaşılmasın: Üniversite düşünsel bakımdan yoksul olanlara dilenciaş'ı dağıtacak değildir. Düşünsel hayırseverlik değil, üniversitenin kendisi söz konusudur. Bütünüyle bilimden uzak ve bu nedenle bilimi gereksinen bir çağda, halkımızın çoğunluğunun tüyler ürpertici bir bilinçsizlik düzeyine inmiş olduğu bir çevrede, üstelik de bir "Bild" gazetesi düzeyinde, yani düşünsel bir "cehalet" düzeyinde ısrar eden bir çevrenin ortasında, üniversite kendisinin de bilime susamış olduğunun farkında değilse, böyle bir toplumda bilimin kendisi de kökten tehlikededir. **Halkın kendisini destekleyip desteklememesi üniversite için önemlidir.** Üniversitelerimiz, insanlarımızın temel gereksinmelerini önemsemezlerse, o zaman kendilerine bütünüyle el koymak isteyen iktidarların üstünlük sağlamalarının ortak sorumlusu olurlar. Tüm görkemli yeni yapılar, üniversiteye akın eden kitleler ve bilim dallarının gururu yine de şunu unutmamalıdır: Olabileceklerin anlaşılmasına adamakıllı karşı koyan bir çevrede, üniversite ve bilim kendi iddialarını, bir zamanlar var oluşlarının kalıntılarını, geleceğe ilişkin verdikleri ümitleri, ancak kendilerini yeniden gereksinen bir toplum için savunabilir. **Üniversite, ancak kendisi de atılım içinde olan bir çevrede ilerler.**

İşte bundan dolayıdır ki, muhalefet etmek, bilim adamının en büyük toplumsal sorumluluğudur. ●

"Düsseldorfer Debatte, Zeitschrift für Politik, Kunst, Wissenschaft" Sayı: 11/85, Aylık dergi

Öykü

ÇİÇEKLERLE SÖYLEŞİ

Türkay KORKMAZ

Gecenin ayazında sinen kır çiçekleri güneşle birlikte doğrulmuşlardı.

Baba, korkularını duyar gibi oldu; geceden, rüzgârdan kaçan, toprak kaymasına karşı koyamayan kökleriyle gördü çiçekleri. Yanında duran oğluna gösterip, gördüklerini anlatmayı usundan geçirdi.

Az tutan köklerine ulaşmadan oğlundan habersiz baktı çocuk yüzlü menekşelere, papatyalara.

Gecenin bastırıp koyulaşan karanlığında yanıp sönen renkleriyle giz taşıyordu menekşe, papatyaya; papatya, güle. Kuşkularını, kaygılarını yüreklerinde duyuyorlardı. İçlerinde en kaygılısı, kısa yaşamını bilip hesaplayan menekşeydi.

Babanın bu gördükleri düşüncelerinde koşturup duruyordu. Bilip görmek, sezmek, çiçeklerin konuşan seslerine yüreğiyle, usuyla katılmak her babanın yapacağı iş değildi.

Menekşeyle, papatyayla, gülle bezenmiş bahçenin bir ucundan bir ucuna doğru koşan oğluna seslenmeden edemedi.

–Çiçekleri çiğneme sakın ha!

Babanın uyarısını duymadı bile oğlu. Bulunduğu güzelliklerin sevincini duyup tatmasını kim engelleyebilirdi! Menekşenin gülen çocuk gözlerine, hemen üzerinde duran kara kaşlarına uzanıp dokunmasına; papatyanın beyazında, sarısında gezinmesine kim karşı koyabilirdi!

Oğlunun duyduğu sevinci taşımıyordu baba. Menekşenin nokta kara gözlerini bölen sarı çizgiler morlaşan kararlarına doğru uzuyordu. El değdiğinde, yumuşaklığını saklayamadan korkularını, suya duyduğu özlemi babanın kulağına fısıldıyordu. Babadan başkasının duymasına, anlamasına olanak yoktu menekşeyi.

Baba tüm canlıları ayakta tutan, bir hücreiilerden çok hücrelilere değin uzun süreci kat ettirenin su olduğunu dün olduğu gibi bugün de biliyordu. Isıtıp aydınlatan, tekten çoğa giden yürüyüşü hızlandıran güneşi de usunda taşıyordu.

Menekşenin kaygılarına hak verdi içten içe baba. Duyduğu özlemlere ulaşmasını yüreğiyle dilemesi, çözümler bulup sunması baba için görevdi. Önce korkuyu yenmelerini, sonra gülle, papatyayla ve bahçenin öteki çiçekleriyle bir araya gelip birlikte karşı durmalarını yüksek sesle bir bir anlattı. İşte o zaman gecenin bastıran karanlığı, toprak kayması korku olmaktan çıkabilirdi. Ama bunları anlatıp kavratması işin zor yanıydı. Kullandığı dil, sunduğu öneriler bir türlü geçmiyordu menekşeye.

Baba, çiçeklerin bedenlerinden çok benliklerine işlemiş yılgınlıkla tanışıklıydı. Bahçenin denize bakan ucunda yere çömelen oğlunun çiçeklere uzanıp uzanıp kokladığını gördü. Gülün kırmızısı çekmiş olmalıydı diye içinden geçirdi. Sonra gülün kokusunu anımsadı geçmişinde. O doyuran kokusunu. İşte oğlunu tutup bırakmayan bu olsa gerekti.

Baba, sözlerle, tutuşan yüreğini söndürmeğe çalıştı menekşenin. Zaman dilimlerinde alınan süreci bilen tavrıyla anlattı. Bilip sıraladıkları havada kalıyor, menekşenin bir kulağından girip öbüründen çıkıyordu. Menekşe, yalnız yaşadığı güne bakıyordu.

Menekşeye söz geçiremeyen baba öfkelendi. Anlaşılmayan sözler etmeğe başladı. Baba olmadan önceki yıllardaydı sanki. Öfkelenince ne de güzel konuşurdu. Yine o günlerde buldu kendini. Bir ara yükselen sesini ve yanındaki oğlunu ayırmsadı. Bahçenin o uzak ucundan ne zaman, nasıl geldiğini görmemiştl. Eylemden çok söze baş vurduğu geçmişte kalan o gecelerin birindeydi. Dinleyenlerin suskunluğu coşturmuştu yine kendisini. İşte yine susan bir menekşe karşısındaydı.

Babasına yabancı yabancı bakıp güldü.

— Kiminle konuşuyorsun baba!

Oğlunun gülen gözlerine baktığında sevinçlerini, umutlarını buldu. Sonra alnına dökülen terli saçlarında parmaklarını gezdirdi. Babanın yüreğinde duyup sakladığı sevgi şimdi parmaklarındaydı. Oğlunun yinelediği soru karşısında gerçeğin dünle bugünü arasında durduğunu biliyordu. Çiçeklerin renklerinde gezinip, çiçek dilince onlarla konuşurken asıl hesaplaşmayı yüreğiyle yaptığının bilincindeydi.

Doğruları yaşamadan öğrenmek olanaksızdı. Yaşamadan öğrenmeye kalkmak buz üzerinde yazı yazmaya benziyordu. Baba, bildiklerine önce usuyla, sonra yaşadıklarıyla ulaşmıştı. Menekşede, papatyada gördükleri dünüydü. Kararıp maviliğini yitiren gökyüzü duyuruyordu tüm bu kaygıları, korkuları. Tüm engeller karşısına usunu koyuyordu, sonra yüreği katılıyordu. Süreç bildik yoldan işliyordu, ilerliyordu.

Baba, oğlunun sorusunu yanıtlamadan güçlü kolları arasına alıp yüreğinin kütürdeyen sesini derinden derine dinletti. Bahçeden ayrıldıklarında gölgeler ısıtıp çoğalan güneşle küçülmüşlerdi. ●

DİLİN VE DÜŞÜNCENİN SESİ: İSMET ZEKİ EYUBOĞLU

EYUBOĞLU MERHABA

Ahmet ÖZER

Önemli bir düşünür İsmet Zeki Eyuboğlu.

Özgeçmişiyle, yazdığı yapıtlarla, yaptığı çevirilerle, özgün görüşleriyle ayrıntılı olarak ilk kez KİYİ'nın sayfalarında yer alıyor. Kültürün bu yaman ustasını tanıtmak, bir derginin boyutlarını çok aşar. Yine de ona bir saygı ifadesi olarak sahip çıkabilmek, önemli bir görev olsa gerek.

Değerli dostum, Anadolu Sanat Yayınları yönetmeni İ.Gündağ Kayaoğlu'nun büyük bir emekle oluşturduğu çalışmaya bakıyorum. Eyuboğlu tamı tamına 60 kitaba imza atmış. Bu 60 kitabı, değil bir kişi, bir kurulun bile yapabilmesi gerçekten zor. Bunlar arasında insan yaşamını törpüleyen nice ağır yükler, nice zor uğraşlar gizli duruyor. Latince'den Almanca'ya, Farsça'dan Arapça'ya uzanan dil köprüsünde elinde kültür bayrağı ile dimdik duran bir anıt gibidir Eyuboğlu.

Onun 'Şeyh Bedreddin ve Vâridât' adlı yapıtının arka kapağında yer alan değerlendirmeye bakıyorum: **"Anadolu' nun eski geçmişiyle, bugünü arasında, uygarlık bakımından kopmayan bir bağın bulunduğunu, Anadolu insanının çağların akışı içinde değişik göçler nedeniyle karışıp, kaynaşan bir birikim olduğunu, Türk insanının bu ürünlerle kimlik-kişilik kazandığını, bu toprakların gerçek yerlisi olduğunu somut kanıtlara dayanarak dil, felsefe, tarih, halkbilgisi, yazın, yontu, mimarlık, tiyatro dallarından örnekler getirerek gösteren"** bir kişi olarak tanıtılıyor Eyuboğlu. O bir yandan Ovidius, Vergilius, Lucretius gibi Latin şairlerinden çeviriler yaparken, diğer yandan da Nietzsche'den hiç vazgeçmemiş, İslamiyet öncesi Arap Şiiriyle yoğrulurken, Ömer Hayyam'sız Mevlanasız kalmak istememiştir. Bir ayağı tarihin derinliklerinde gezinirken, diğer ayağını hep Karadeniz'in yemyeşil kırlarında, coşku dolu insanının ardından sürümüştür. Karadenizin insan potansiyeli içinde Eyuboğlu'lar önemli bir yer tutar. Sabahattin ve Bedri Rahmi'siz bir kültür tarihi nice eksiklikler taşır. Onlar Kültür bahçemizin seçkin çiçekleri olduğu kadar, Anadolu Yaylamızın yıldırımlar çeken dev birer çınarlarıdırlar. İsmet Zeki de bu toplamın bir süreği olarak günümüzde varlığıyla içimizi ışıtan önemli bir değerdir.

Gönül ister ki tüm kitapları birden altmışa değin bir sıralamayla devlet tarafından basılsın, tüm kitaplıklarımızda yer alsın, okullarımızda ders olarak okutulsun. 40'lı yıllarda Dünya Klasikleriyle soluk alıp veren bir kuşak yetiştirmiştik. Dünyanın en büyük yazın adamları, şairleri, kendi dilimizin olanaklarıyla kitaplıklarımızda boy vermişlerdi. Zaman içinde o büyük ustaların öneminden bir şey yitip gitmiş değil. Ancak, kendi toprağımızdan yetişen nice klasiklerin olduğunu bilmenin de bu alanda yetişecek insanımıza bir moral değer kazandıracağı gerçektir.

60 kitabın, toplam sayfa sayısının 16.771 olduğunu görünce insan büyük bir hayranlıkla şaşırıyor. Ve bu hayranlık içinde, göğsündeki soluğu dışarı vuruyor: Eyuboğlu Merhaba! ●

Desen: Sarpol Başar İzgiz

ÖLÜ "EDEBİYAT"

"... Eskiyi savunanların en başarılı olduğu alan, halk inançlarını, özellikle dinle ilgili olanları alabildiğine dillerine dolamalarıdır. Bu yolla aşılıyorlar halka çağdışı düşüncelerini. Önce, halkın inançlarını alıyorlar ele, sonra eskiyi yaşatmak isteyen düşüncelerini onlarla yoğurarak sunuyorlar halka. Böylece, edebiyatın görevi, kendi ilkeleri dışında kullanılıyor. Edebiyat, gerçek görevini yapmıyor. Aydınlığın yerine karanlığı yayıyor. Divan edebiyatının başka bir boya altında ortaya çıkışıdır bu. Edebiyat, bir sanat değil de bir inanç aracı oluyor. Kendi sorunlarının, geliştirici, aydınlatıcı görevlerinin dışına itiliyor. Eskiye bağlılık, çağdışı olanı sürdürme boya değiştirerek, inanç örtüsüne bürünerek yayılıyor. Oysa, edebiyat bir araç değildir, başlı başına bir akımdır, bir düşünce çığırıdır. Bir yaratma alanıdır, kendi ölçüleri dışında, kendine karşı olan görüşleri yayma aracı değildir. Böyle, içine kapalı bir tutumu benimseyen edebiyat belli bir yerde Divan edebiyatı ile birleşiyor. Sorunlardan yoksun bir duruma düşüyor. İnsansız bir yazı türü oluveriyor eskiden olduğu gibi. Oysa, çağımızın edebiyatı böyle değildir."

İsmet Zeki Eyuboğlu
(Geçmişin Yaşama Gücü, s:257)

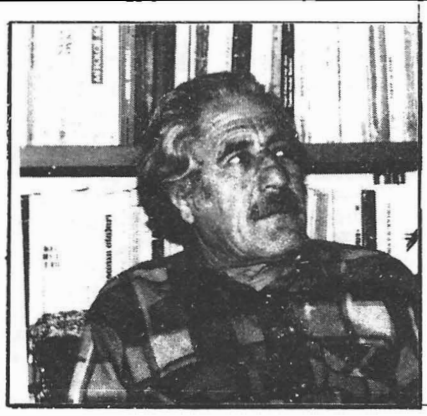

ÖZGEÇMİŞİM:

1925 yılı Ekim ayı sonlarında Maçka'da Konak mahallesinde doğdum. Ailem Ocaklı (İspela) köyündendir.

İlkokulu Maçka'da okudum, yalnızca 4. sınıfı İstanbul'da Kasımpaşa'da okudum (gözümden ameliyat olmak için İstanbul'a gelmiştim). Sonra yine Maçka'ya dönerek ilkokulu orada bitirdim.

Ortaokulu İstanbul'da okudum (Gazi-osmanpaşa, Zeyrek ve Yenikapı ortaokullarında). Ortaokullu yıllarda Nakşbendî tarikatına girdiğim için ortaokul ancak 6 yılda bitti. Liseye Pertevniyal' de başladım, oradan Vefa Lisesi'ne geçtim 1947-48 öğretim yılında Vefa Lisesi'ni bitirdim.

1940-46 arasında tarikatlara merak saldım. Nakşbendî ve Halvetî dergâhlarına devam ettim. Mevlevî muhibbi oldum. Şimdi Bektaşî muhibbiyim.

1948 yılının Kasım ayında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Klâsik Filoloji bölümüne girdim. Burada Tezli Felsefe Tarihi, Sistematik Felsefe, İlkçağ Tarihi ve Lâtince'den ihtisas lisansı yaparak 1953 Haziran döneminde mezun oldum.

Kasım 1953'te askerlik görevine Eyüp Levazım ve Maliye Okulu'nda başladım. Kıta hizmetini, Kırıkkale 5. Uçaksavar Alayı'nda Tabur iaşe subayı olarak yaptım. Nisan 1955'te askerlik bitti.

Edebiyat Fakültesi'nde doktora yapmak istedim. O sırada dekan olan Prof. Takiyeddin Mengüşoğlu Almanya'dan Heidelberg Üniversitesi'nden fakülteye gelen bir bursun sınavına girmem için beni teşvik etti. Sınava girdim ve kazandım. Ancak sınav iptal edildi. İslâm Felsefesi bölümü için açılan bir başka sınava girdim, kazandım. Bu sınav da iptal edildi. Bir süre sonra 316 lira yollukla Urfa Lisesi'ne Felsefe Öğretmeni olarak tayininin çıktığına dair bir yazı aldım. Sınav haksızlığının giderilmesini beklerken böyle bir tayinle karşılaştım, Urfa' ya gitmedim.

İstanbul'da Gazetecilik Okulu'nda Sanat Tarihi ve Felsefe hocalığı yaptım. Edebiyat öğretmenliği de yapabilmek için Bakanlığa müracaat ettim, fakat bu müracaat, Türkoloji mezunu olmadığım gerekçesiyle reddedildi. Bunun üzerine Bakanlığa, maden mühendisi olan Behçet Kemal Çağlar'ın nasıl edebiyat öğretmenliği yaptığını soran bir dilekçe yazdım. 1956-58 yılları arasında Sanat Tarihi, Felsefe ve Edebiyat öğretmenliğine devam ettim. Bir yandan da Trabzon' daki HAKİMİYET gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yürüttüm. 1958'de Trabzon'a gittim. Maçka Ortaokulu'nda Türkçe ve Tarih öğretmenliği yaptım. 1959 sonuna kadar burada kaldım.

1959'da İstanbul'a geldim. Bu tarihten sonra resmi bir görev almadım. O günden bugüne kalemimle geçinmekteyim.

İlk yazım 1946'da Emin Oktay'ın çıkardığı **Tarihten Sesler** dergisinde çıktı. Daha sonra, **Yeşilay, Türk Folklor Araştırmaları, Hamsi, Edebiyat Alemi, Türk Dili, Varlık, Saçak, Oluşum, Yeni Ufuklar, Kıyı, Yansıma, Yazko Edebiyat, Yeni İnsan, BFS Çeviri...** gibi dergilerde yazıları yayımladım.

Dünya, Cumhuriyet, Ulus, Yeni Tanin, Yeni Ortam, Aydınlık gibi gazetelerde de yazılarım yayımlandı.

62 yaşındayım. Yayınlanan, yayımlanmayan ve çevirdiğim kitaplarımın toplam sayısı içinde bulunduğumuz yılda 60'a vardı. ●

İSMET ZEKİ EYUBOĞLU' NUN YAPITLARI

Derleyen: İ.Gündağ Kayaoğlu

I- YAYIMLANMIŞ ÇALIŞMALARI:

A- KİTAPLAR:

1- Alevilik-Sünnilik 'İslam Düşüncesi', Hür Yayın ve Ticaret A.Ş. yayını, İstanbul, 1979,336 s.
2- Anadolu Büyüleri, Seçme Kitaplar Yayınları, Folklor Dizisi: 1, İstanbul, 1978, 504 s. (Bu kitabın son baskısı Der Yayınları'nın 37. kitabı olarak 1987'de yapılmıştır.)
3 Anadolu Halk İlaçları, Hür Yayın ve Ticaret A.Ş. yayını, İstanbul, 1977, 250 s.+3 s. index+1s.
4- Anadolu Hal İlaçları-Bitkiler, Büyüler, Macunlar, Yıldızname, Genişletilmiş yeni bası, Geçit Kitabevi yayını, İstanbul, 1987, 686 s.(39 şekil ile)
5 Anadolu İnançları, Koza yayınları, İstanbul, 1974, 286 s.+ 14 res. Bu kitabın yeni basımı "Anadolu Mitologisi" bölümü ekleni.rek Geçit Kitabevi yayınları arasında Eylül 1987'de çıkacaktır)
6- Anadolu Uygarlığı, Der Yayınları: 11, İstanbul, 1981, 479s.
7- Atatürk'ten Özdeyişler, Uygarlık Yayınları: 2, İstanbul, 1981, 172 s.
8- Bâkî, Kitaş Yayınları, Doğunun ve Batının Büyük Ustaları: 2, İstanbul, 1972, 191s.
9- Bütün Yönleriyle Bektaşilik-Alevilik, Yeni Çığır Yayınları, İstanbul, 1980,606 s.
10- Cinci Büyüleri ve Yıldızname, Seçme Kitaplar Yayınları Folklor Dizisi: 2, İstanbul, 1978,311 s.
11- Cinsel Büyüler, C.I: Seçme Kitaplar Yayınları, Sarı Dizi:1, İstanbul, 1975,215 s.(çizimlerle)
Cinsel Büyüler. C.II: Seçme Kitaplar Yayınları, İstanbul, 1976,324 s. (çizimlerle)
(1979 yılına kadar bu kitaplar 5 baskıya ulaşmıştır. Sonraki baskıları, iki cilt bir arada yayımlanmıştır)
12- Destanlar İçinde Fatih, İ.Ü. Talebe Birliği Yayını (İstanbul'un 500. Fetih Yıldönümü dolayısıyle), İstanbul, [1953], 80s.
13 Divan Şiirinde Sapık Sevgi, Okat Yayınevi, İstanbul, 1968,108 s.
14- Geçmişin Yaşama Gücü, Adam Yayınları, İstanbul, 1982,273s.
15- Günün Işığında Tasavvuf Tarikatlar Mezhepler Tarihi, Geçit Kitabevi Yayınları: 15, İstanbul, 1987, 558s.
16- İnsanın Boyutları, Çağdaş Yayınları, İstanbul, 1979, 254s.
17- Karadeniz Aşk Türküleri, Ada Yayınları, İstanbul, 1976,136s.
18- Kendi Sözleriyle Atatürk İlkeleri, Uygarlık Yayınları:1, İstanbul 1981,262s.
19- Nutuk (Söylev) Gazi Mustafa Kemal Atatürk, tam metin, günümüz Türkçesiyle: Nur Ardakoç, Geçit Kitabevi Yayınları: 13, İstanbul, 1986, 640s. (24 adet atatürk resmiyle) (Eyuboğlu'nun takma adla hazırladığı kitap)
20- Şeyh Bedreddin ve Varidat, Der Yayınları:9, İstanbul, 1980,400s. (İkinci Basım, Der Yayınları, 1987)
21- Tanrı Yaratan Toprak Anadolu, Sinan Yayınları: 42, Araştırma Dizisi:1, İstanbul, 1973, 386s.+4s.dizin
22- Türk Şiirinde Tanrıya Kafa Tutanlar, Okat Yayınevi, İstanbul, 1968, 135s.

B- ÇEVİRİLER:

1- Düşünceler, Blaise Pascal, Oluş Yayınları: 13,Bilgi Dizisi:7, İstanbul, 1966,61s.
2- Felsefe Nedir, Karl Jaspers, Say Yayınları:47, İstanbul, 1986,413s.
3- Gezgin ile Gölgesi, F.Nietzsche, Oluş Yayınları:12,Bilgi Dizisi: 6,İstanbul,174s.
4- Kazak Kızı Nyuşa(roman), Heinz G.Konsalik, Kervan Yayınları, Büyük Romanlar Serisi:6,İstanbul,1974,735s.
5-Müziğin Özünden Tragedyanın Doğuşu, F.Nietzsche, Ataç Kitabevi Yayınları: 86,İstanbul,1965,112s.
6- Nietzsche(seçmeler), Milliyet Yayın Ltd.Şti Yayınları, Dünya Klâsikleri Dizisi:5, İstanbul, 1972,366s.
7- Sevişme Yolu, Ovidius (Latince aslından) Elif Yayınları: 16,Şiir Kitapları Dizisi: 1,İstanbul, 1965,87s.
(Bu çevirinin yeni basımı, Aşk Sanatı adıyla BSF Yayınlarından bu yıl çıkacak)
8- Sığırtmaç Türküleri, Vergilius (Latince aslından) Çan Yayınları: 15,İstanbul, 1962,72s.
9- Tarih Üstüne, F.Nietzsche, Oluş Yayınları: 6,Bilim Dizisi: 3,İstanbul, 1965,111s.
10- Yedi Askı-Arap Şiirinin İlk Parlak Dönemi (El muallakatu's Seba) Adam Yayınları, İstanbul, 1985,71s.

II- YAYIMLANMAMIŞ ÇALIŞMALARI:

A- KİTAPLAR:

1- Aktan-Karadan (Denemeler), çeşitli yayın organlarında çıkan deneme yazılarının toplamı. 400 daktilo sayfası.
2- Anadolu Gerçeği, 1981-1982 yıllarında Anadoluyla ilgili bir belgesel film yapmak amacıyla, Arif Keskinerle birlikte çıktığı Anadolu gezisinin dosyası, 150 daktilo sayfası.
3- Anadolu Türkçesi (Etimoloji Sözlüğü), 4 dosya, 1700 daktilo sayfası (Yeni Ufuklar dergisinde 1967'den 1970'e kadar aralıklı olarak 178-227. sayılar arasında seri yazı olarak bir bölümü yayımlanmıştır.)
4- Anılar, 2 dosya halinde. 1980 öncesi 100 daktilo sayfası bir dosya. 1985'te biten ikinci dosya, 120 daktilo sayfası.
5- Atatürk Anadoludur (Destan Şiir), 40 daktilo sayfası
6- Bilgelerin Dilinden, Antoloji niteliğinde Felsefe Tarihi çevireleri, 440 daktilo sayfası.
7- Dilin Kapısı, 80 daktilo sayfası, Dil üzerine inceleme (Metis Yayınlarında çıkacak)
8- Dilin Kemiği (Eleştiriler) çeşitli yayın organlarında yayımlanan eleştiri yazılarının toplamı, 50 daktilo sayfası.
9- Felsefe Yazıları, Çeşitli dergilerde yayımlanan yazılardan seçmeler, 50 daktilo sayfası.
10- Gülen Anadolu, Başlangıçtan bugüne Anadolu'da gülmece ögeleri. 200 daktilo sayfası.
11- Hristiyan Felsefesi, 1982-1985 yılları arasında hazırladığı bir araştırma-inceleme. 450 daktilo sayfası.
12- İran Edebiyatı Tarihi, inceleme, 100 daktilo sayfası.
13- Kara Zıpkalı Uşaklar Destanı (şiir) 51 daktilo sayfası. 1916'da Trabzon-Maçka yöresinden 'insan manzaraları'
14- Karadeniz Türküleri-Maçka Yaylalarından Sesler (Karadeniz Türkü ve Destanları üzerine 40 sayfalık incelemeyle toplam 250 daktilo sayfası) Bu çalışmanın bir bölümü, Karadeniz Aşk Türküleri adıyla Ada Yayınlarında 1976'da yayımlanmıştır. Çalışmanın tamamı, Anadolu Sanat Yayınlarının Karadeniz Folkloru dizisinde çıkacaktır.
15- Maneviyat (Derviş Niyazi adıyla) 200 daktilo sayfası. Peygamberler ve din üzerine incelemeler. 1950'de yazıldı.
16- Öğrenciler, 1959'da Trabzon-Hakimiyet gazetesinde tefrika edilen Çakır Ayşe'nin anı-roman biçiminde yeniden yazımı, 480 daktilo sayfası
17- Pazartesi Denemeleri, 31.12.1979-29.10.1980 arasında Aydınlık Gazetesinde çıkan yazıların toplamı. 200 daktilo sayfası
18- Sanat Üstüne Düşünceler, 1980'de Aydınlık gazetesinde çıkan sanat yazılarının toplamı. 100 daktilo sayfası.
19- Taşoluğun Başında(şiirler) Bir bölümü dergilerde yayımlanan şiirlerin tümü. 250 daktilo sayfası.
20- Toplum Sarsıntıları, Türkiye'den olaylar, inceleme, 90 daktilo sayfası.
21- Türkçe Üstüne, çeşitli yayın organlarında çıkan yazıların toplamı. 200 daktilo sayfası.
22- Uygarlığın Çıkmazları, inceleme-araştırma (1983-1984'te hazırlanmış bir dosya) 434 daktilo sayfası
23-Yoksul Özdeyişleri, 60 daktilo sayfası

B-ÇEVİRİLER:

1- Dönüşümler, Ovidius (Lâtince aslından) 196 daktilo sayfa
2- Empedokles, Hölderlin (Almanca'dan) 87 daktilo sayfa.
3- Gilgameş Destanı (Almanca'dan)50 daktilo sayfası
4- Mevlana'dan Dörtlükler (Farsça'dan) 150 dörtlüğün çev.
5- Varlığın Yapısı-De Rerum Natura, Lucretius (Lâtince aslından) 40 sayfalık incelemeyle birlikte 298 daktilo sayfası.

III- ANSİKLOPEDİLERDE YER ALAN ÇALIŞMALAR:

— 1969-73 yılları arasında MEYDAN-LAROUSSE'ta çalıştı. İmzasını taşıyan 109 madde yazdı. Ayrıca, Eski Türk Edebiyatı, İslâm Felsefesi ve Tasavvufla ilgili 1000'e yakın imzasız madde yazdı.
— 3 ciltlik DİNLER TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ'nin I. cildinde "İslâmda Mezheplerin Doğuşu" bölümü ile, 480 sayfalık II. cildin tümünü yazdı (II. cilt Hristiyanlık ve Musevilik bölümlerinden oluşuyor)
— TÜRKİYE 1923-1973 ANSİKLOPEDİSİ'ndeki dinle ilgili maddelerin tümünü yazdı.
— TÜRK ve DÜNYA ÜNLÜLERİ ANSİKLOPEDİSİ'nde 1000'e yakın madde yazdı.
— YURT ANSİKLOPEDİSİ'nde 20 kapsamlı madde yazdı (Divan edebiyatı, Trabzon Folkloru, Türkiye'nin Dinsel Yapısı bölümleri) ●

BİR DOSTLUĞU YAKALAYABİLMEK

Tamer K.BİLGİN

İnsana en sıkıcı gelen günlerin başına pazartesiyi rahatlıkla koyabiliriz. Tatilin bitmesi, işbaşı yapılması hangi insanı sevindirebilir? Sevinenler vardır mutlaka. Ben çoğunluğun duygularını yansıtıyorum. Ama bazı şeyler olabilir ki, pazartesi günlerini aydınlatabilir. Güne umutla başlarsınız bir yazıyı okuyunca. Bilinciniz evrenin çeşitli noktalarında gezinir. Özgürlükçü bir ruhtur sizi dolaştıran. İlericiliği özümsemiştir; uygarlığın, evrensel kültürün ne olduğunu bilir yazıyı yazan. Kimden mi söz ediyorum? İsmet Zeki Eyuboğlu'dur bu, 1980 öncesinin bir günlük gazetesinde pazartesi günleri denemelerini okumak zevkti benim için, tutkuydu. yazının başlığı yanlış anımsamıyorsam, **"Pazartesi Konuşmaları"** veya **"Pazartesi Mektupları"** olacaktı. Hiç önemli değil başlık. Belki başka bir isim de olabilir. Önemli olan özüydü, güzelliğiydi. Ve yıllar geçtikten sonra yazılardan tekrar söz ediliyorsa, güzelliği vurgulanıyorsa dostça yazarına **"eline, yüreğine, beynine sağlık"** demek gerekir.

Ve geliyoruz 1983 yılının mayıs ayına. Kayseri'nin bir ana caddesinde dolaşırken, kitapçı vitrininde **"Geçmişin Yaşama Gücü"**nü (1) görünce içiniz kıpır kıpır ederse, bir ses bu kitabı mutlaka almalısın derse, yürekten gelen bir dürtü bu kitabı okumalısın derse, akşam o kitap okunmaya başlanacak demektir.

Güzelim Trabzon'un Kıyı'sında Eyuboğlu özel sayısı düzenlenecekse, kitabı yine 1987 yılının haziran ayında Bolu'da okumak düşecektir bize. Yine aynı tat fazlasıyla alınarak. Usuma da Fethi Naci takılacak bu arada. Üstat ne diyordu kitaplar hakkında. Bir kez daha okumak için uzanıyorsanız, o kitap iyidir. Bu kritere göre "Geçmişin Yaşama Gücü" iyi kitap. Fakat, kriteri bu kitap için düşünemiyorum. İnanıyorum, gelecek yıllarda yine okuyacağım. O zaman iyinin iyisi demek gerekecek kitap için.

Ne gibi özelliği vardı bu yapıtın? Beni çeken, üzerinde düşündüren, yıllar sonra ikinci kez okumaya yönelten... Birinci olarak şunu söyleyebilirim. Eskiye özlemin yoğunlaştığı, geçmiş kültürün önemsiz değer yargılarının, özelliklerinin kitlelere şırınga edildiği bir dönemde haklı, yürekli bir çıkıştı kitap. Eski ile yeni arasındaki ilişkiyi inceleyen Eyuboğlu, geçmişe bilinçsizce ve tüm yanlışlarıyla sahip çıkanları acı bir dille eleştiriyordu.

Dört bölüm halinde düşünebiliriz kitabı: Birincisinde; Geçmişin Yaşama Gücü, Geçmişi Yaşatan Dil, Geçmişi Yaşatan Şiir. İkincisinde; Yaşayan Yazın. Üçüncüsünde; Edebiyat Öğrenimi, Eski Özlemi, Ölü **"Edebiyat"**. Dördüncüsünde; Yaşayan Gelenek.

"İnsan yaratmalarının en büyük dayanağı düşünme eylemini sağlayan dildir. Başkalarının diliyle konuşan, kavramlarıyla düşünen, kendi dilinin kaynağından uzaklaşan, özünden kopan uluslar içinde uygarlığa katkıda bulunan bir tutam ışık getiren olmamıştır. Konuştuğu dil başka, yazdığı dil başka olan bir toplumda, bir aydın kesiminde başarı olanağı azdır."

Bu sözler insanın aklına Osmanlıyı, Divan edebiyatını getirmekte. Farsça yazan Bâki'yi, Nedim'i, Nefi'yi kimler biliyor günümüzde? Adından başka bir çırpıda kaç dizesini okuyabiliyoruz? Fakat okullarımızda okutulan, çocuklarımıza öğretilen yine onlar.

Şiir bir insan başarısıdır, insandaki yaratıcı gücün ayrı ayrı özellikler, nitelikler taşıyan bir ürünüdür. Bu bakımdan insan kokuşlu olması, insanın bir yanını dile getirmesi gereği, olanağı vardır. İnsan sorunlarının dışına çıkan, onlara yabancı kalan bir şiir bir söz oyunu olmaktan öteye geçmez. Neden insan yaratması olsun da insandan ayrı, insan sınırlarının dışında, uzağında kalsın şiir?"

Soyut şiir yazıyorum diyerek anlamsız, kapalı şiir yazanların kulakları çınlasın. İnsana tepeden bakan, hatta insanı reddeden şairlere yanıtını veriyor Eyuboğlu.

"Edebiyat, toplumun düşünce yapısıyla kökten bağlantılı, toplum kurumlarının özünü oluşturan öğelerle ilgili bir başarı türüdür. Onun toplumdan kopmuş, kendi çizgisi üzerinde, kendi alınyazısını sürdüren bir sanat olan, olduğunu sananlar, daha çok eski görüşlere bağlanan, geçmişle gelecek arasında kurulacak ilişkide edebiyatın gerçek görevinin ne olduğunu, ne olması gerektiğini düşünmek, kavramak istemeyenlerdir..."

Bu güzelim sözler karşısında, okullarda okutulan edebiyat derslerini anımsayınca insanın içinden acı acı gülmek geliyor. Yaşamdan kopmuş edebiyat dersleri ne verebiliyor insanımıza? Üçbin beşbin satan kitaplar, ikibin basan dergiler, üç milyon civarında dolaşan gazeteler...

Aslında daha yazacak çok şey var kitap hakkında. Fakat buna ne sayfalar yeter, ne de Kıyı'mız. En doğrusu okumak **"Geçmişin Yaşama Gücü"**nü. Okumak ve düşünce açıklığını görebilmek. Okumak ve bilinçlenmek. Okumak ve ruh güzelliğine ulaşabilmek... ●

(1) Geçmişin Yaşama Gücü, Adam Yayınları, Eyuboğlu, 1982

İSMET ZEKİ EYUBOĞLU'YLA SÖYLEŞİ

Söyleşen:
İ.Gündağ KAYAOĞLU

İ. Gündağ Kayaoğlu, İsmet Zeki Eyuboğlu ile

—Türk şiirinde Tanrı'ya Kafa Tutanlar, Divan Şiirinde Sapık Sevgi, Bektaşilik, Tanrı Yaratan Toprak Anadolu, Tarikatlar gibi çalışmalarınızda toplumun hassas alanlarını oluşturan konuları gündeme getirdiniz. Bu alanlarla ilgili olarak, Türk insanının tarihin çeşitli dönemlerindeki misyonu için neler söyliyebilirsiniz?

— Çalışmalarımın adlarının değişik olması, Anadolu konusunda işlenen sorunun bölünmesi anlamına gelmez, bir bütünün oluşturan öğelerin araştırılması girişimi demektir. Anadolu insanı, Anadolunun tarihiyle yaşıttır, onun görüşlerini, inançlarını, sanatını, yaşama anlayışını, geleneklerini, göreneklerini üzerinde yaşadığı toprağın uygarlık verileri biçimlendirmiştir. Bu uygarlık verileri, Anadolu insanının gelişim sürecindeki başarı aşamalarına göre değişir, türlenir. Bir alanda yontu, bir alanda şiir, başka bir alanda din-inanç, sanat ürünlerine dönüşür. Türk insanını anlamak, gerçeğini kavramak için, onu Anadoluyla bütünleştirerek incelemek gerekir. Görüşlerin değişmesi, çağların akışına göredir. İnsan olduğu gibi kalmıyor, değiştikçe gelişiyor, geliştikçe değişiyor. Bu durmayan değişme insanda, çağının uygarlık durumuna göre, birtakım sıçramalara olanak sağlıyor. İşte Türk insanını anlamak, onun hangi anlayış ortamında varlığını sürdürdüğünü kavrayabilmek için bu sıçramaları bilmek gerekir. Anadolu insanı, Anadolu dışından aldığını da yeniden yoğurarak kendine göre biçimlendirmiş, kendi yaşama ortamına, kendi doğasına uydurmuştur. Onun "misyon" olarak nitelediğiniz tarih anlayışı budur. Anadolu insanını, Anadolunun dışında... amak bir vanılgıdır, gerçekten kopmadır. Anadolu insanı ne yapmışsa, neyi başarmışsa, birtakım öğeleri komşu uygarlıklardan alsa bile, kendine göre yine Anadolu toprağından esinlenerek, güç kazanarak yapmıştır. Sözün kısası Anadolu insanı, Anadolunun toprağıyla özdeştir...

— Şeyh Bedreddin, gerek şiir gerekse inceleme-araştırma türünde değişik kalemlerce kamuoyuna sunuldu. Çağıyla ve çağının sonrasına taşınan kimliğiyle değerlendirildi. Bedreddin'in kişiliği ve düşüncelerinden hareket ederek, sizin Şeyh Bedreddin ve Vâridât adlı çalışmanızda, şimdiye dek yazılanlardan farklı olarak neleri söylediğinizi ileri sürebilirsiniz?

— Şeyh Bedreddin tarih gerçeği içinde ele alınmamış, incelenmemişti. Onun üzerinde çalışanlar, gerçeği değil de, kendi düşüncelerini onda aramışlar, Şeyh Bedreddin'e dıştan, özel bir açıdan bakmışlardır. Bu özel açı Şeyh Bedreddin'in toplumcu, komünist, ortakçı, başkaldırıcı, dinsiz, bozguncu olarak görülmesine yolaçmıştır. Oysa Şeyh Bedreddin'in bu tür işlerle en ufak bir ilgisi yoktu. O ne dinsizdi, ne başkaldırıcıydı, ne sağcı-ne solcuydu. O, önce bir medrese bilgini, sonra bir tasavvuf insanıydı. Ayaklananlar, başkaldıranlar Şeyh Bedreddin'in çevresinde toplanan, onun tasavvuf anlayışını benimseyen kimselerdi besbelli. Ancak bu adamlar yönetimi elegeçirmek için çarpışan iki padişahoğlu'n dan yanaydı. Sözgelişi, Mehmed Çelebi değil de Musa Çelebi başarı kazansa, yönetimi elegeçirse, padişah olsa kimler suçlu sayılacaktı? Kuşkusuz, Çelebi Mehmed'i tutanlar. Onlar asılacak, yargılanacak, sürülecek, sarayın uygun gördüğü işlem yapılacaktı. Biz de Şeyh Bedreddin ile yandaşlarını suçlu, ortakçı, dinsiz, başkaldırıcı diye öğrenmeyecektik. Ben, çalışmama bu anlayışla yaklaştım, Şeyh Bedreddin'i onunla ilgili yazılardan değil de kendi yazılarından, yapıtlarından anlamaya çalıştım. Şeyh Bedreddin'in ne olduğunu hepsinden önce onun yapıtları söyler. Onun yargılanışı, asılması da tutarsızdır, dayanaksızdır. Şeyh Bedreddin padişaha karşı ayaklandığından dolayı yakalanıyor, suçlanıyor, sonra dinsizdir denerek asılıyor. Bu bir çelişkidir, tutarsızlıktır. Tarih açısından bakılırsa, Şeyh Bedreddin başkaldırıcı mıdır? dinsiz midir? Onu neyle suçlayacağız? Bu gerçek ortaya konmamış, görülmemiştir. Ben bunu yansıtmak istedim. Padişaha karşı ayaklanan, başkaldıran, devletin temellerini sarsan bir insanın asılması için, onun dinli dinsiz olmasını aramak gerekmez. Padişahın buyruğu, uygulanan geleneksel yasa (buna yasa denirse) onun asılmasına yeterdi. Oysa öyle yapılmamış, yargı özünden saptırılmış, ayaklanan ayaklandığından değil de dinsiz diye nitelendiğinden suçlanmıştır.

Olayın öteki yüzüne bakılırsa şu görülür: Ayaklanan Şeyh Bedreddin'den önce Yıldırım Beyazıd tahtını ele geçirmek isteyen oğullarıdır, suç varsa onlardadır. Şeyh Bedreddin'in yandaşlarından Börklüce Mustafa'nın girişimleri, ona yükletilen görüşler, toplum anlayışı Şeyh Bedreddin' in yapıtlarında yok. Bir adamın ölümünden kısa bir süre önce yazdığı bilinen yapıtında bile bulunmayan düşüncelerin, onun olduğunu hangi kanıtlara dayanarak gösterebiliriz?

— "Anadolu Uygarlığı" üzerinde ısrarla durduğunuz bir gerçek. Niye "Anadolu Uygarlıkları" değil de "Anadolu Uygarlığı" dediğinizi burada biraz açar mısınız?

— Anadolu Uygarlığı kavramları bir bütünün dilegetirilişidir. Bir ulusun bir uygarlığı olur, birkaç uygarlığı olamaz. Uygarlık belli başarıları, yine belli ölçülere göre sergileyen, yaratıcısının damgasını taşıyan bir buluşlar bütünüdür. Bunun, tarihin akışı içinde değişik aşamaları, iniş-çıkışları olur. Bunlar uygarlığın evreleridir. Anadolu Uygarlıkları deyiminden Anadoluda birçok uygarlığın ortaya çıktığını, dolayısıyla Anadolu insanının bir toplum bütünü oluşturmadığını, değişik öbekler biçiminde yaşadığını anlıyorum. Ben, bu görüşe inanmıyorum, yaklaşmıyorum. Anadoluda Hitit, Hititöncesi, Urartu, Luvi, Firig, Lig bg. değişik toplulukların yaşadıkları söyleniyor. Bunların çoğunun Anadoluya dışardan geldiği ileri sürülüyor. Peki, o uluslar geldikleri yerlerde, Anadoludakiler ölçüsünde başarı gösterebilmişler mi? Neden geldikleri yerlerde önemli bir başarı ürünü bulunmuyor da, bütün üstünlük Anadoluda ortaya çıkıyor. Anadolu Uygarlıkları sözcüklerinde direnenler Firigyalıların geldikleri yerlerde hangi başarıları ortaya koyduklarını gösterebilirler? Söz oyunlarını bırakarak açık konuşalım. Hititlerin, Anadoluya, sonradan geldikleri biliniyor, peki o geldikleri yerlerde ne yaptılar? Bu sorunun yanıtı kanıtlayıcı nitelikte bulunmadıkça dışardan geldi, içerden çıktı savlarının anlamı yoktur.

Hitit, Urartu, Likya, Firigya, Luvi, Hurri gibi toplulukların çağdaş olarak yaşamamış (hepsi), birbiri ardınca ortaya çıkmış, öyleyse onların olduğu söylenen, "uygarlıklar" diye nitelenen başarılar da birbirini izleyen buluş evreleridir. Bu nedenle "Anadolu uygarlıkları" ancak Anadolu Uygarlığının evreleri olarak nitelenebilir.

— Atatürk'ün doğumunun 100. yılında, Atatürk üzerine yazdığınız kitaplar bu

alanda özgünlük taşıyan kitaplardan olma özelliğini taşıyor. Atatürk ilkelerinden biri olan "laiklik", Anayasa maddesi olmasına rağmen, baştan beri tartışma alanına çekilmek istenmiştir. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

— Atatürk ilkelerinden biri olan "Laiklik" in tartışılması, bu kavramın anlaşılmamasından ya da yanlış anlaşılmasından dolayı değil, o kavramın arkasına sığınılarak devrimleri yıkma eğiliminden doğuyor. Biliyorsunuz, Osmanlı Devleti din ilkelerine dayanıyordu, bütün kurumlarını oluşturan öğeler dinden besleniyordu. Buna karşın, daha 14 ncü yüzyıl ortalarından başlayarak, her dönemde dinsizlikten, dinin elden gittiğinden yakınılmıştır. Aşıkpaşazade Tarihinden tutun da Abdurrahman Şeref Efendi'nin tarihine değin hep imparatorlukta dinsizliğin yaygınlaştığı öne sürülür. Laiklik ilkesine saldırmanın arkasında halifelik, padişahlık özlemleri vardır. Ancak kimse ortaya çıkıp açıkça "ben halifeliği istiyorum, ben padişahlığın kurulmasından yanayım, Cumhuriyet yönetimini değiştirelim" diyemiyor, bunun ne denli suç olduğunu biliyor. İşte bunu yapamadığından laikliğe saldırıyor. Laikliğe saldırıların hangi dönemlerde gündeme geldiğini söylemenin gereği yoktur, gerçek ortada.

— "Halkbilgisi" ile ilgili ilk yazınız sanırım 1949'da Yeşilay dergisinde yayımlanan "Halk Ruhu ve Edebiyatı" adlı yazı.. O günden bugüne bu konuda birçok yazı yayımladınız, kitaplarınızda da "halkbilgisi" yer yer karşımıza çıkıyor. Halkbilgisi varlıklarının günümüz kültüründeki yeri ve öneml hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Halkbilgisi varlıklarına yeterince önem verilmemiştir. Bu aldırmayış, Osmanlı anlayışından, halk denen büyük topluluğu küçük görmesinden, yalnız bir üretim aracı diye anlamasından kaynaklanır. Halkbilgisinin karşısında, Sarayın tuttuğu "üstün topluluk"un Arap-Acem karışımı başarı ürünleri vardı. Oysa halkbilgisi varlıkları, bir ülkenin, yerli yaratma ürünlerinin bütünüdür, birikimidir. Uluslara kimlik, kişilik kazandıran birikimlerin en önemlisi halkbilgisi varlıklarıdır. Her sanat ürünü, ortaya konduğu toplumdan bir öğe taşır, o toplumun bir özelliğini yansıtır. Sanatçı, düşünür, bilgin ne denli evrensel olursa olsun, başlangıçta içinde yaşadığı toplumun ekin (kültür) olanaklarıyla yönlendirilir, onlarla sınırlıdır. İşte bu sınırı çizen de o toplumun, bütün düzeyine yayılan, sonra belli bir sınırlar içinde uzmanlık alanlarını oluşturan, halkbilgisi varlıklarıdır. Halkbilgisi sözcüğü bizde yanlış anlaşılmıştır. Aydınlarımız halkbilgisi denince yalnız köyde, yoksul, kırsal kesimde ortaya konan ürünleri anlarlar çokluk. Bu yanlış bir düşüncedir, Osmanlı anlayışının izlerini taşır. Ben, halkbilgisi denince yaratmada ulusal özü, ulusal bütünlüğü anlıyorum. Anadolu insanının bütün başarıları, tarihin akışı içinde, geçirdiği uygarlık evreleri halkbilgisi ürünlerinde sergileniyor. Halkın benimsediği, yaşattığı bir gelenekten, bir türküden, bir örgüden-dokumadan, bir işlemeden, döğmeden yola çıkarak, Anadolu insanının tarih öncesine varabilirsiniz. Oysa bunu Divan yazınına dayanarak yapamazsınız, yalnız Araba-Aceme gidersiniz. Bir toplumun yaratıcı gücünü, başarı olanaklarını gösteren halkbilgisi varlıklarıdır. Nitekim, Cumhuriyet'ten sonra gösterilen başarıların çoğunda halkbilgisinden esinlenme, etkilenme vardır. Özellikle şiir, roman, öykü, resim, elişleri, dokumacılık, döğmecilik (bakır,pirinç, demir-döküm bg.), oymacılık gibi birçok sanat türünde, halkbilgisine yönelmenin sağladığı bir gelişme görülmektedir. Bana kalırsa, Anadolu uygarlığının evrelerini saptamak, başarılarını sergilemek için, halkbilgisi ile arkeolojinin, dil çalışmalarının elele vermesi kaçınılmazdır.

— Divan Şiirinde Sapık Sevgi, Bâkî adlı kitaplarınızda Divan Şiiri'ne de eğildiniz. Divan şiiri, daha genel söylersek Divan Edebiyatı için kısa bir değerlendirme yapar mısınız?

— Divan şiiri, divan yazını adından da anlaşıldığı gibi, ulusal olmayan, belli bir ortamda sınırlı kalan, kökü dışarda bir yaratma türüdür. Bu yazın türü Anadolu insanına yararlı bir düşünce ortaya atmamış, daha doğrusu Anadolu insanını, kırsal kesimde yaşadığından dolayı, yermiş, küçümsemiştir. Burada Divan ozanlarından örnek vermek istemiyorum, ancak "Türk" sözcüğüne ne anlam verdiklerinin kısa bir araştırılması çok üzücü bir olayı açıklığa kavuşturacaktır. Divan şiiri Anadolu insanının değil, Osmanlı sarayının şiiridir. Nitekim Osmanlı padişahlarının, birkaçı dışında, hepsi divan şiiri türünde ürün vermiştir, hepsi de Arabı, Acemi örnek almıştır. Bu şiir halk arasına girememiş, halktan kopmuştur. Bu şiirin dili, kavramları, konuları, duyguları Anadolu insanına yabancıdır. Anadolu insanı kahvede Karacaoğlan, Pir Sultan, Dadaloğlu, Köroğlu gibi halk ozanlarının koşuklarını çalgı eşliğinde söyler, dinler, eğlenir. Karadeniz köylerinde türkü dinlemeyen, kemençe eşliğinde türkülerin tadına varmayan yoktur. Oysa bu köylerde, yükseköğrenim görmüş birkaç kişi dışında, Nef'i, Nedim, Naili gibi divan ozanlarından bir tek şiir okuyarak kıvanç duyanı gösteremeyiz. Sözün kısası, divan şiiri ulusal değil, saray çevresiyle sınırlı, yöreseldir.

— Karadeniz bölgesinin coğrafi mekânı, doğal görünümü, tarihsel konumu, açılarından, üzerinde yaşayan insan kitlesinde son derece ilginç bir kişilik oluşturduğunu biliyoruz. Bu gözle bakıldığında "Karadeniz"in folklor kaynaklarını -sizin deyiminizle halkbilgisi kaynaklarını-, insanıyla bütünleşen mizahını hangi ölçütler içinde yorumlamak gerekir sizce?

— Karadeniz insanı derken, daha çok,

Doğu Karadeniz insanını düşünmek gerekir, halkbilgisi konusunda. Bu yörenin insanı yaşamın içindedir, düşüncelerinin kaynağı yaşadığı gerçeklerdir. Bu da bu bölgenin doğal konumuyla bağlantılıdır. Bu bölgede büyük üretim alanları yoktur, toprağa dayalı verim alanı sınırlıdır. Bu nedenle Karadenizli denize açılmak, başka bölgelere giderek geçimini sağlamak gereğindedir. Bu çalışma yerleri de, eskiden Kırım'a değin Rusya, Kafkasya, Zonguldak, İstanbul, Romanya kıyıları, daha sonra Ege-Akdeniz kıyıları gibi uzak yerlerdi. Öte yandan Trabzon'un denizden Doğuya açılan tek kapı oluşu, aradaki ulaşımı sağlayışı birtakım olanaklar yaratmış, birikimler sağlamıştır. Şimdi bu yöreye gelenler, bu yöreden başka yerlere çalışmaya gidip dönenler birtakım bilgiler getirmektedir. Bunlar halkbilgisi varlıklarına karışan, yörenin doğal yaşama düzenini etkileyen nesnelerdir. Gelen gördüğünü alıyor, benimsiyor, giden yine gördüğünü, benimsediğini götürüyor. Böylece, yaşama biçiminden kaynaklanan, bir ekin alışverişi doğuyor. Bunu tarım araçlarında, çalgılarda, türkülerde, bütün halk sanatlarında (çorap, mendil, yaşmak, uçkur, şalvar, yelek, gömlek, oymacılık, taşçılık, bakırcılık, işlemecilik, demircilik, dokumacılık, evyapımı bg.), halkbilgisi varlığı kavramı altında toplanan bütün ürünlerde, uğraşlarda görmekteyiz. Bu alışveriş, yaşamın gerçek akışı içinde olduğundan, ortaya konan halkbilgisi varlığı da ister istemez yaşananla elele yürüyor. Karadenizlinin alaycılığına, gülmecesine gelince. O da doğrudan doğruya yaşama biçiminden kaynaklanıyor, günlük olayların içinden çıkıyor, somut nesnelere dayanıyor. Karadenizli de soyut gülmece öğesi bulmak olası değildir. Karadenizlinin kızdığı sözcükler incelenirse, somut olayları yansıtan nesnelerle ilgili olduğu anlaşılır. Sözgelişi Karadenizli kızdığı kimseye söverken doğrudan doğruya yaşanabilen, yaşanma olanağı bulunan bir olayı vurgular. Dahası, yaşamda, gelenek olarak, önem verilen bir değeri düşünür. Kaba bir örnek verelim: Güneydoğu illerinde, kişiler dövüşürken, birbirinin tanrısına, peygamberine, dinine, kitabına söverler. Oysa Karadenizlide bu tür sözgü ya yok ya da yok denecek nitelikte azdır. Karadenizli kızınca karşısındakinin anasına, eşine söver. Bu yakışıksız örnek yermede, sövmede bile doğrudan doğruya yaşamın içine girildiğini, somut nesnelere yönelindiğini göstermektedir.

— Karadeniz'in mani ve türküsünün insan yüreğini kabartan içeriğinin, şiirin malzemesi yapılıp yapılamıyacağının günümüz şiiri açısından bir değerlendirmesini yapar mısınız?

— Karadeniz türkülerinin özünü kuran doku,şiir öğeleriyle oluşmuştur. Bunu çağdaş şiirin ölçüleriyle vermek büyük bir beceri ister, başarıyı gerektirir. Bunlar yapılamazsa iş yüzeysel bir öykünmeden öteye geçemez. Türküyü şiirleştirecek ozanın, önce o türküyü yaşaması, benliğinde duyması, tadına varması gerekir. Bunu başaran kişi, türkudeki şiir özünü yakalayıp, türkü ölçüleri dışında, daha evrensel demeyelim de daha geniş bir ortamda, sergileyebilir. Böylece türküde söylenen, değişik bir dille, değişik bir buluşla şiirleştirilir. Ancak, önce de söylediğim gibi, türküyü başkasından öğrenerek değil, yaşayarak, duyarak yapılabilir bu iş. Sözün kısası türküyü söyleyen ozanın kendisi olmalı, türkü ozanı söyletmemeli. ●

KIYILARA MEKTUPLAR 2

İSTANBUL ÜÇ GÜN...

Ali MUSTAFA

I.

İmza günleri okurla yazarı buluşturup kitap dünyasının kapılarını ardına kadar açıyor. Anadolu'da yaşayan sanatçıların büyük kentlerde düzenledikleri imza günleri, ayrı beraberlikleri kısa süreli de olsa ortadan kaldırıyor. 6 Haziran 1987 Cumartesi günü İstanbul Kadıköy'deki Bilim Kitabevi'nde düzenlenen **Osman Şahin, Ahmet Özer ve Haşim Şahin**'in imza günü de böyle oldu.

Çorum'dan yola çıkarken Biga'ya, İbrahim Dizman'a da telgraf çekiyorum. Onun da gelmesini istiyorum. Doğu'da geçen bir yılından sonra bu imza günü onun için büyük değişiklik olacak.

Oniki saat süren bir yolculuktan sonra varıyorum İstanbul'a. Bakırköy'de Ahmet Özer ve M.Yaşar Bilen'le buluşacağız. İstanbul bir karmaşa. Bulamıyorum. Haşim Şahin gelip beni çıkarıyor bu karmaşadan. Az sonra dostların yanındayım.

Enver Atılgan, Ahmet Özer'in telefonu üzerine Köy enstitülülere özgü sıcaklığıyla kalkıp geliyor. Hep birlikte, Köy Enstitülerinde yıllarca öğretmenlik yapmış Osman Yalçın'ı ziyarete gidiyoruz. Yılların eğitim emekçisi, yaşadığı tüm acılara karşın, bu koca kentin boğuntusunda anılarına yaslanarak ayakta kalmanın onuruyla karşılıyor bizi.

Osman Yalçın'ın evinde **Bedri Rahmi**'nin taş baskısı tablolarını görüyoruz. Ahmet Özer, **"Hocam, bu yapıtlar Bedri Rahmi'nin özgün tabloları mı?"** diye sorunca Yalçın, güleç yüzüyle ve duygulu bir sesle **"Evet, Reis benim çok eski dostumdur. Bu taş baskıların tekniğini ben öğretmiştim ona. O da ilk ürünlerini bana armağan etti."** Osman Yalçın anılarını yazmış. **Destan İçinde Destan** adını verdiği yapıtını bizlere imzalıyor. Yaşamıyla bir efsane olan Osman Yalçın'dan; Ahmet Özer'in deyişiyle **"şehirli İnce Memed"**den izin isteyip ayrılıyoruz.

İstanbul'un trafiğiyle savaşarak imza gününün yapılacağı Bilim Kitabevi'ne zamanında varıyoruz. İbrahim Dizman, beklemekten yorulmuş bir yüzle karşılıyor bizleri.

İmza günü sıcak bir ortamda başlıyor. Ahmet Özer **Günle Dokunan** ve son yapıtı **Gecenin Kanayan Yerinden**'i; Haşim Şahin, **Güneşe Sarın Beni** ile **Dillerim Lâl**'i okurlarına imzalıyorlar. Osman Şahin ise film çalışmaları için ivedi olarak Edremit'e gitmek zorunda kaldığından imza gününe katılamıyor. Okurların yanısıra bir çok sanatçı da kişilikleriyle, söyleşileriyle imza gününe ayrı bir güzellik katıyorlar. **Kemal Sülker, Naim Tirali, Hasan Kıyafet, İ.Kemal Karadayı, Öner Kemal, M.Yaşar Bilen, Necati Güngör, Tülay Ferah, İ.Gündağ Kayaoğlu, İlhan Büyükcebeci, Sebahattin Kömürcüoğlu, Mehmet Başaran, Öner Yağcı, Füruzan Toprak.**

Trabzon'da gazeteci ağabey **Ömer Güner** de imza gününe katılan sürpriz adlardan oluyor, **"Galatasaray-Eskişehir maçını izlemeye gelmiştim. İmza gününe uğramadan, sizleri görmeden maçı nasıl izlerim?"** diyerek gülümsüyor.

Soldan Sağa: İbrahim Dizman, Osman Şahin, Ahmet Özer, Naim Tirali, Ali Mustafa.

İbrahim Dizman, aylardır üzerinde araştırma yaptığı Bigalı, toplumcu şair **Bedri Gider**'i Kemal Sülker'e soruyor, heyecanla. **Bedri Gider,** 1943-67 yılları arasında toplumcu şiirler yazmış, **Sosyal Şiirler Antolojisi**'ni hazırlamış, 1967'de ölümünün ardından unutulmuş bir şair. Kemal Sülker, araştırıp bilgi verebileceğini söylüyor.

Saatler hızla akıp gitti. İmza gününün ardından akşam, **Haşim Şahin**'in konuğu oluyoruz.

II.

İstanbul'da ikinci günümüz. Haşim Şahin'le vedalaşıp Beyazıt'a gidiyoruz. Sahaflar'da kitap sergilerini geziyoruz. Eski canlılığı kalmamış sahaflar'ın. Eskilerden kalma tek tük kitaplar ilişiyor gözüme. Ahmet Özer, Rüştü Onur'un yıllar önce yayımlanmış şiir kitabını bulup sevinçle alıyor. Ben de **İlhan Demiraslan**'ın 1952 basımlı **İncir Ağacı** ve 1958 basımlı **Eller Ekmeğe Doğru** adlı şiir kitaplarını arıyorum. Bir de **Nabi Üçüncüoğlu**'nun **Memleket**'ini. Sahafların değişen yüzü yıllardır aradığım bu kitapları bulurum umudunu silip götürüyor.

Geçmiş yılların sanatçı uğrağı Çınaraltı'nda birer çay içelim diyoruz. Eski eşya ve elektronik aygıt satıcılarının bağrış-çağrışları Çınaraltı'nı adeta bir bitpazarına dönüştürmüş. Çınaraltı imgesini daha fazla yitirmemek için ayrılıyoruz o karmaşadan.

M.Yaşar Bilen Devrek'e dönmek için ayrılıyor bizden. İstanbul'a gelmişken dostlara uğramamazlık olmaz, deyip **Subutay Hikmet Karahasanoğlu**'nu ziyaret ediyoruz. Maçka'daki köyünün bir simgesi olan kapı çıngırağını çaldığımızda, Trabzonlu şair Subutay Hikmet, gülümseyen yüzüyle içeriye buyur ediyor. Trabzon'dan, şiirden, Kıyı'dan söyleşiyoruz. **Subutay Hikmet,** son zamanlarda şiir üzerine düzyazı çalışmalarına yöneldiğini belirterek, yazılarını Kıyı'ya göndereceğini söylüyor.

Bu gecemizde uzaklarda yaşayan Trabzonlularla birlikte olacağız. İ.Gündağ Kayaoğlu ile buluşmak için Kadıköy'e geçiyoruz. Burada Osman Şahin de kısa bir süre için bize katılıyor. Ayaküstü söyleşimiz daha çok sinema ve öykü üzerine oluyor. Şahin, Ahmet Özer'in **Duvarlar** adlı öyküsünü senaryolaştırdığını, filme almayı düşündüğünü söylüyor. Ertesi gün buluşmak üzere Osman Şahin'den ayrılıyoruz.

Kadıköy'de yürürken, **İ. Gündağ** Kayaoğlu **Vagon Kıraathanesi**'nde oturan **F.Hüsnü Dağlarca**'yı gösteriyor. Türk şiirinin büyük şairi, bilardo oynayan gençlerin umursamazlığında, büyük kentin vefasızlığında küskün ve kimsesiz, öylece oturuyor.

Suadiye'ye giderken birden kendimizi coşkulu bir kalabalığın içinde buluyoruz. Ellerinde sarı-kırmızılı bayraklar. Sahi, bugün şampiyonluk maçı vardı!

Gece, **Trabzonlu Kemençeden**'in şairi **Ömer Kayaoğlu**'nun evinde, Trabzonlu dostlarla birlikteyiz. Trabzon'dan yıllar önce ayrılmış fakat yine de gönülleri

o yörede olan, **Dr. Mustafa Duman**, İstanbul Radyosu yapımcısı **Alaattin Bahçekapılı, Ömer Kayaoğlu** ve **İ.Gündağ Kayaoğlu** ile geç saatlere değin söyleşiyoruz. **Bahçekapılı**, hazırlamakta oldukları **Trabzon Yıllığı** konusunda bilgi veriyor. **Ö.Kayaoğlu**, ilk şiir yapıtı **Bir Avuç Köpük**'ün serüvenini anlatırken gençlik yıllarına götürüyor bizi.

III.

İstanbul'daki son günümüzde Öner Kemal ile buluşmaki çin Ahmet Özer'le Cumhuriyet Kitap Kulübü'ne gidiyoruz. Kulüp yönetmeni Ö. Kemal ile kitap ve yayın dünyası üzerine uzun uzun söyleşiyoruz. Öğleye doğru İbrahim Dizman da bize katılıyor. Hep birlikte Oktay Akbal'ı ziyarete gidiyoruz. Akbal'ı okurlarından gelen yığınla mektup, kitaplar ve dergiler arasında buluyoruz. Ünlü ressam Agop Arad da orada. İlerlemiş yaşına karşın, anıları ve sanatçı kişiliğiyle dimdik ayakta. Oktay Akbal, Kıyı dergisini ilgiyle izlediğini belirtiyor.

Yine sımsıcak bir İstanbul günü... **Ümit Kaftancıoğlu**'nun deyişiyle **"İstanbul allak bullak"** uzak kentlerde yaşayan bizler, kısa süreler için geldiğimiz İstanbul'da, görüşmeden görüşmeye yetişmek için çırpınıp duruyoruz.

Son İstanbul günümüzün akşamüzerisinde **Osman Şahin** ve **Naim Tirali** ile buluşuyoruz. **Tirali, "Gelin, sizi Sait Faik'in kahvesi Eftalapulos'a götüreyim"** diyor. Değişmiş Sait Faik'in kahvesi. Bizler bilemiyoruz kuşkusuz. Ama, merdivenleri çıkarken, **Naim Tirali**'nin bir an anılarına uzandığını ayrımsıyoruz. Çünkü uzun uzun **Sait Faik**'ten sözediyor.

Naim Tirali, gazeteci, politikacı ve sanatçı kişiliğiyle yıllardan süzdüğü anılarıyla bizleri çok öncelere götürüyor. Bizim yetişemediğimiz dönemlerin ilginç ve önemli olaylarını, o günlerini yaşamış Naim Tirali'den dinlemek bir şanstır, diye düşünüyor ve her söylediğini belleğimize eksiksiz yerleştirmeğe çalışıyoruz.

Osman Şahin de coşkulu ve duyarlı yapısıyla, İstanbul günlerimizin son saatlerine anlam katıyor; film uğraşları, yeni yayımlayacağı kitaplarının çalışmalarından sözediyor.

Naim Tirali ve **Osman Şahin**'den ayrıldıktan sonra, İbrahim Dizman'la birlikte, **Ahmet Özer**'i Trabzon'a yolculuyoruz. Dolu dolu yaşanmış üç İstanbul gününden sonra, **İbrahim Dizman** ayrılışı **İşte İstanbul bitti"** diyerek üç sözcükte özetleyiveriyor.

Şiir ve dostluklarla yoğun yaşanmış günlerin ardından küçük bir tatil için İbrahim Dizman'ın kentine, **Çanakkale /Biga**'ya doğru yola çıkıyoruz. Otobüsümüz sabahın ilk saatlerinde Çanakkale Boğazı'nın kıyısındaki **Gelibolu**'da mola veriyor. **İlhan Demiraslan**... Burada doğup Karadeniz kıyılarında yaşamış bir şair. Sahilde, gün doğumunda çaylarımızı yudumlarken **Demiraslan**'ın dizeleri takılıyor dilimize:

"Gelibolu kadı iskelesi çocukluğum
Teneke kayıklarım yelken bezden
Boğazda balta burunlu gemiler
Kimbilir şimdi hangi denizlerde
Kimbilir şimdi hangi denizlere
gider"

Uzak Marmara kıyılarından Karadeniz kıyılarına... ●

Biga
12.6.1987

SEVGİNİN EŞSİZ KIŞI YA DA YEDİ ÖYKÜDE AŞKIN TANIMI

İbrahim DİZMAN

Daha önce Ağda Zamanı, Kıran Resimleri ve Uykusuzlar adlı kitaplarıyla yazın dünyasında adını duyuran İnci Aral, SEVGİNİN EŞSİZ KIŞI adlı son öykü kitabıyla kendi yazarlığının düzeyini yükseltmenin yanısıra Türk öykücülüğünde de haklı bir yere ulaşıyor. Kısa sürede ikinci basıma ulaşan bu kitabında yedi öykü var. Sevgiyi tanımlamaya çalışan, sorgulayan, yanıtlar arayan yedi aşk öyküsü.

Kitaba adını veren "Sevginin Eşsiz Kışı" adlı ilk öyküde, ilginç bir kurguyla iki ayrı aşk öyküsünü içiçe irdeleyen yazar, bir düş ve bir yaşantıyla örgülüyor konuyu. İki ayrı pencereden bakıyor aşka. Sevgisini bir düşle, bu düşün gerçekleşmesi isteğiyle perçinlemek isteyen Hande ve sevgiyi somut yakınlıklarla tanımlayan, düşe pek yer vermeyen diğer olayın adamı. **"Senden Galyaşin'in en büyük geyiğinin başını dilerim (...) Uykumun içinden geçer durur. Başı kocaman, boynuzları ay gibi büyük çatallıdır. Bana göster ki sevgin buna değerdir. Herkese göster. Bir yanım yarım kalmasın. Bakıp görsünler de anlasınlar beni nasıl seversin"** (agy.s.12-13) diyen Hande ve **"O yılbaşından sonraki dönem, o kış, geceler boyu karısıyla beyaz bir odada sevişirlerken önemli ya da büyük sözcüklere gereksinmeleri olmadı hiç. Hiçbir çatlak, hiçbir ayrılık yoktu aralarında** (agy.s 18) diye tanımlanan diğer olay. Sonuçta, ilk olayda sevgilinin dağlarda yitişi, ayrı bir düşe dönüşmesi ve Hande'nin aşkı amaç haline getirişi. İkinci olayda, kadının mezarına silah sıkmayı düşündürtecek bir nefretin başgöstermesi. Böyle iki ayrı bakış açısıyla oluşan öykünün, kitabın başına konması da ilginç. Sonraki altı öyküde bu iki ayrı bakışı sürekli irdeliyor demek fazla bir zorlama olmaz. Nitekim hemen ikinci öyküde (Bir Gün Sevgiyle) yaşanan aşk, az önceki öykünün ikinci olayının farklı açılardan tekrar ele alınması niteliğinde. Bersu ve sevgilisi somut yakınlıklarının aşk demek olmadığını, olamazlığını yaşıyorlar.

"Fırtınakuşu" adlı öyküde de birbirini sorgulayan iki kişi giderek aşkı; iki ayrı kişilikte anlam bulan, bölünmüş fakat tek olan aşkı sorgulamaya başlıyorlar. Bu sorgulama, bir uzaklaşmanın da anlatımı aynı zamanda. Sonuç da yine aynı.

Kitabın son öyküsündeki Pervin'le, "Kutu" adlı öyküdeki Solmaz, kitabın başındaki Hande'nin düşünü daha evcilleşmiş, günümüze uyumlanmış biçimiyle yaşıyorlar. Hande düşünü bir isteriye dönüştürmüş, uykularına giren geyiği vurması için sevgilisini dağlara yollamıştır, onu yitireceğini bile bile. Bu bir anlamda sevdanın bedelidir de. Ama Solmaz daha farklı bir tutumla düşünü, eski nişanlısının armağanı kutunun üzerindeki bir resimde yaşıyor. Uysal bir boyuneğişle anıyı dönüştürüyor. Ya da Pervin, kendi aşk tanımını bir yana bırakıverip koşuyor Sebati'nin dünyasına. Solmaz ya da Pervin'in dünyasında Hande nasıl davranırdı? Okuyucuya bu soruyu sordurtmak da aşkın bir sorgulaması değil mi?

Tüm öykülerin bir tek tanımı var aslında: Dış dünyanın etkileriyle kişiliklere göre biçimlenen, içdünyalarda düşlerle billurlaşan sevgiler.

Dış dünyadan kopuk değil Aral'ın öyküleştirdiği sevgi sorgulamaları. Tersine, çevreyle anlam bulan bir nitelikteler. Örneğin, "Fuat Paşa Sokağı" adlı öyküde kendilerine ait iç dünyalarını gerek gündelik yaşamın eziciliğinden gerekse birbirlerinden koruyabilen, ama birbirleriyle paylaşabilen bir çift irdeleniyor. Bunun olabileceği savunuluyor. Daha açık bir deyişle "mutlu da olunabilir" mesajı iletiliyor.

İnci Aral, SEVGİNİN EŞSİZ KIŞI'nda yer alan tüm öykülerini yaşama, sevgiye ait bir imgeyle dokumaya özen gösteriyor. Bu imgeler genellikle yanıtı belirsiz bırakılan sorular oluyor. İki ayrı kişilik, sevgiyi başka başka algılayan iki kişi aynı sevgiyi paylaşabilir mi? sorusuna belirsiz yanıtlar veriyor. Ama kaçamak değil, bilinçli bir belirsizlik. Çünkü kendisinin de hemen her öyküsünde sorduğu bir soru bu. Sevgiyi kişiliklere göre biçimleyen yazarın bu soruya kesin yanıtlar vermemesi kadar doğal ne olabilir.

Kimi öykülerinde gizemli bir anlatımı yeğliyor sanatçı. "Aşkın ötesini irdeleme" divebileceğimiz "Buluşma" adlı öyküsünde bu irdelemeye uygun düşecek bir zaman kesitini, öncelerini pek ele vermeden, konuyu gereksizce açımlamadan işliyor. Önemli olan o ân, varılan sonuç çünkü. Ötesi okuyucunun kendine soracağı sorulara ve vereceği yanıtlara bağlı.

İnci Aral, tüm öykülerinde söylemek istediklerini öykünün içeriğinden çok dile yüklüyor. Tek tek sözcüklerin, tümcelerin özümsenerek ilerlenmesiyle varılabiliyor içeriğe. Karşılıklı konuşmaların, betimlerin etkileyiciliğine güveniyor. Bir başka deyişle, kendini hemen ele vermeyen, dili ve kurguyu kavradıkça netleşen bir içerik var. Bu zor bir biçem kuşkusuz. Ancak, zaman zaman içeriği bulandırsa da buna "gizem" diye tanımlayabileceğimiz bir işlev yüklemeyi başarıyor yazar.

Sevgiyi ciddiye alan, önemseyen bir bakışın adı, SEVGİNİN EŞSİZ KİŞİ. Sıradan bir duyarlığa düşmeden, kaba duygusallığı yeğlemeden sevgiyi içtenlikle irdeleyen bir çalışma. Giderek mekanikleşen gündelik yaşamlarımızda durup düşünmeye olanak bulamadığımız bir sorunsalı işliyor. TV'nin bol gözyaşlı melodramlarının, amaçsız dizilerinin sıradan bir motifi olan aşkı, yaşamsal bir boyut olarak vurguluyor, İnci Aral. Estetik kaygılarla süzülmüş, inceltilmiş başarılı öyküler okumanın tadı ötesinde, insanı düşündüren, çoklarımıza ayna olabilecek nitelikte bir öyküler toplamı bu.

İnci Aral, "Cehennem Başkalarıdır" sözünü daha açık nasıl yorumlar bilemiyoruz kuşkusuz, ama kitabı okuyup bitirdiğimde aklıma hemen bu söz geldi nedense. Eğer **cehennem başkalarıysa cennet yalnızca** bizimle mi sınırlı? Ya da şöyle sorabiliriz: Başkalarındaki cenneti bulmanın bir yolu da sevgi değil mi? Belki yazar da **bu soru**nun yanıtından **çıkmıştır** yola, kim bilir..

BEKLE

Yüreğin dostların acısıyla yanarken
Şiiri bayrak yaptığında
Seviyi denize döşediğinde
Ve acıyı güle bezediğinde
Oku şiirlerimi

İhaneti yaşıyoruz
Bildiğin pazarlıklar değil yapılan artık
Yürek pazarlanıyor

Çocukların gözlerine baktığında
Solgun çiçeğe yetecek suyu bulduğunda
Ve paylaşacak bir dolu yüreğin olduğunda
Ağız dolusu değil. yürek dolusu dostum dediğinde
Oku şiirlerimi

İhaneti yaşıyoruz
Kavga, döğüş, kan değil akan artık
Karanfiller boyunlarından kırılıyor

Emeğin sevincine durduğunda
Umutluya, direnene kol olduğunda
Yani insanlaştığında
Oku şiirlerimi.

Pınar GİRİFTİNOĞLU

YÜREĞİM CIĞLIK CIĞLIK

Ne zaman büyürse içimizde sevgiler
Ne zaman coğalırsa bu şubat gecesi
Gülün üstüne kar,
Baharı denize sürükler.

Uzun bir yağmura dolanır
Sevginin yürek cırpıntısı
Alışılmış bir güneş türküsü gibi
Alacaşafağın şiirini çağırır.

Gündüzler yorgunluk taşıyor gecelere
Yüreğim dağlara sevdalı turna
Turaçlar cığlık cığlığa kırlangıç kokusu
Martılar denizi büyütür.

Anımızın ortasına yazılı yaşamak
Gözlerimiz hiç eksilmiyor evlerden
Bunca aşkların olduğu bahçelerde
Yine insanlık yeşeriyor.

Nuri AKSAKAL

ÖYKÜ

Bebekti O
bilmeden açtı gözlerini
sıcak kucağında anacığının
ya da acıyı öğrendi sevmeden daha
bir sokak ortasında
acımasız evrene gülüyordu şaşkın
onca bir anlamı olmalıydı günlerin
yenileniyordu hep düşe kalka.

Çocuktu O
kızdı belki
evcilik oyununda analığı düşleyen
tatlı sesinde uyutan bebeğini
ve zamanı tarayan süresiz
aydınlık saçlarında
ya da kısa pantolonuyla bir oğlancık
topunda mutluluğu duyan
oyuncak atının üzerinde sallanarak
pembe ufkunda güzelliğin
aydınlığına koşan.

Gençti O
güzelliğin alazı yüreğinde
varoşlarına uçarcasına kentin
aydınlığını bıraktı kan gölüne
ve sustu kırmızı gül ağzında
bir dirilimdi yitişi
ölümsüzlüğü ölümle yeniledi
ezgiler büyüdü ardından
şafağı kucakladı
yürüdü sabaha.

Bireydi O
yitik kıvancında suskun ezgisi
yaşam direnci zonklayan şakağında
önemsenen onurdu belki
güzelliğince dirilten umutları
ölü okyanusta tek damla gibi
çoğalan ben'di.

Halktı O
alınterinde acılı sabaha duran
savunmasız ezilen yalnızlık
ağıtını yakan geceden güne
sezgisinde yanılmayan
gözlerinde o en içten
bilge bir acılık..

Nurten ÇELEBİOĞLU

GÜNLERİN AYNASINDA

Her gün bir aynada kalırken
Yüzümüzün tükenen bir yanı
Bir öfkeyi yükleyip de yüreğe
Eskisi kadar delikanlı
Çıkamıyoruz artık sokağa

Her gelen gün
Oğlumun yüzü bana dönüşürken
Sabah akşam baktığım aynada
Her geçen gün
Atalarımıza benziyoruz biraz daha

Camını kırdığımız aynada
Geldiğimiz yollar görünür
Bir çocuk doludizgin koşturur
Bizim nallarını döktüğümüz
O doru atın sağrısında

Ahmet Zeki MUSLU

O GELİR GELMEZ

O gelir gelmez
Bir sesin dudakları
Gülümseyişin gözleri oluverirsiniz

Yağmur çiçekleri döker bulutlar

O gelir gelmez
Özgürlüğün çığlığı sarar kırları
Papatyalarla süslenir düşleriniz

Tutarsınız
Serin rüzgarlar estiren bakışlarını
Elleriniz yanar

Özcan İLTER

KARANLIĞIN YENİK ATI

Kırık bir camın ağrısıyla
Soğuklara karşı
Direnmenin içten yırtılan sesiyle
Doldurdum yüreğimi;
Bir at uyuklarken içimdeki kaldırımlarda
Yorgunluğumu koştum yaşama,
Terimin içinde boğuldum iş saatleri
Bulanık zamanları yormaktan
Selimi ve sağnağımı aştım,
Oysa bir zaman selinde bir damla,
Gülünü yitirmiş bir dal,
Suskun bir böceğin,
Yitik renkleri kanatlarımdaki
Aştım öfkenin
Bencilliğin çirkin yolunu
Şimdi ovalar ve ırmaklar düzlüğünde
Daha kolay yolum,
*Yolumun üzerinde bir ceylan **gibi***
Yorgunluktan uyukluyorum.

Bir an
Bir gece sırtıma çekip yapraklarını
Tüm yeşil ağaçların
Derin bir uykuyu geçebilsem
Dizlerime vuran sulardan geçer gibi
Dilimin ucundaki türküleri
Düşümdeki sesi aşabilsem,
O güzellikler denizine varabilsem;
Ardımda bıraktığımı bileceğim
Yüzlerinizi ve çirkinliklerinizi.

Daha dün gece birlikte doğduğumuz
O gülüşlerimizi vurmamıştı daha
Çirkinliğin karanlık avcısı,
Yollarda çimenleriyle gölgeleri serinleten
Ağaçlar kurumamıştı;
Sen doğmamıştın o yalın alevleri besleyen
Bencil gözkapakları kırpışan
Yarışların yenik atı;
Kaldırımların ve gizli odaların
Çirkin soluğu.

Asım ÖZTÜRK

KİMLİK

Ölçüler dar gelir varsıllığıma
Gökçe sonsuzluklar benim
Her düşte güzelleme sevginin yüzü
Bölüştükçe çoğalan bereketim

Oradan ta uzaktan
Canı cana ekleyen benim
Ne çok ellerim işte emekte
Varlığım/dünya cennetim

Çocuklar yolları bekler
Susturulmuş çığlıklar benim
Çiğ gerçeklerde
Vurulmuş kuşlara dönerim

Ürkek gecelerin yalnızlığında
Kırılan camlar benim
Onarıp yaşamı
Güzel günlere derim

Hasan HÜSNÜ

YENİ YAYINLAR...

KARAYELİN SÜRÜLERİ

Gündoğdu Sanımer, yaklaşık 30 yıldır yazıp yayımladığı şiirlerini bir kitapta topladı: Karayelin Sürüleri. Ellerim Konuştukça, Tavaşi Çeşmesi Sokağı, Karayelin Sürüleri bölümlerinden oluşan 64 sayfalık kitapta, şairin 27 şiiri yer alıyor. KIYI yayınlarının ilk kitabı olan yapıtın arka kapağında, şair Ahmet Özer Sanımer'in şiirini şöyle değerlendiriyor: "Sanımer, şiirini kendi insan yüreğini, yaşanılan karşısında denemeden ve büyük şiire katılma amacı taşımadan lirik bir tadı yakalamanın heyecanı içinde yazıyor"

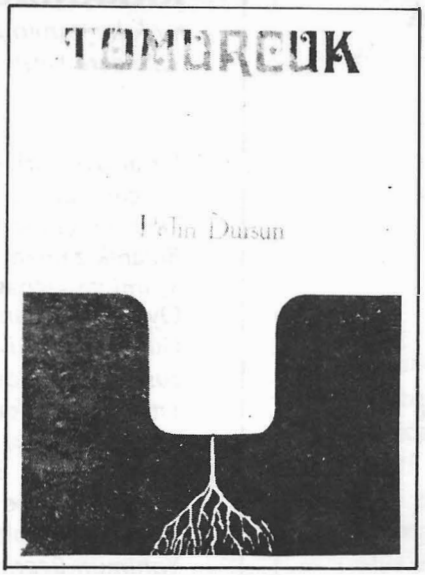

TOMURCUK

Kıyı Yayınlarının ikinci kitabı, gencecik bir lise öğrencisinin çeşitli yarışmalarda kendisine ödüller kazandıran yazılarının toplamı: Tomurcuk. Pelin Dursun bir önsöz, yirmi bir konulu yazı ve 'yıl sonu konuşması'ndan oluşan yapıtında, ele aldığı her konuyu çocuk yüreğiyle yoğurup ona nice sevinçler, sevgiler katıyor.

56 sayfalık kitabın arka kapağında yer alan değerlendirme Dursun'un Türkçe öğretmeni Şükriye Erkol tarafından yapılmış.

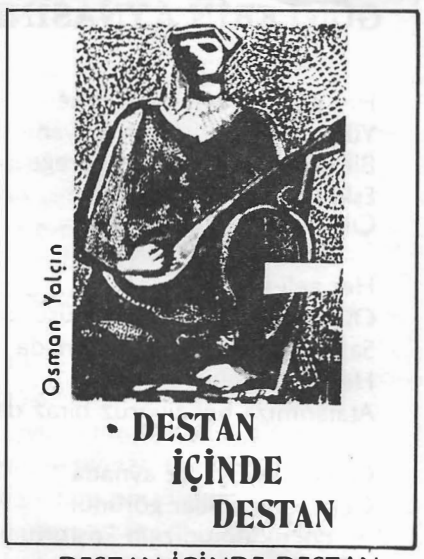

DESTAN İÇİNDE DESTAN

Osman Yalçın eğitim tarihimiz içinde önemli bir kilometre taşı. Çeşitli eğitim kuruluşlarında görev yapan Yalçın'ın özellikle Köy Enstitülerindeki görev yıllarını tek sözcükle bir efsane olarak değerlendirmek olasıdır.

"Bir Eğitimcinin Anıları" kitabıyla bu yargımızı kanıtlayan Yalçın'ın yeni kitabı 'Destan İçinde Destan'da tüm yaşamını manzum bir destan olarak sunuyor okura. Bedri Rahmi Eyuboğlu'nun kapak kompozisyonunu yaptığı kitabında Yalçın'ı çağdaş bir Evliya Çelebi olarak görüyoruz.

HÜZÜN YAĞMURLARI

Yılmaz Yeşildağ'ın ikinci şiir kitabı "Hüzün Yağmurları" adını taşıyor. 1987 Sabri Akay Şiir Yarışması Birincilik Ödülü sahibi şair, 64 sayfalık kitabına aldığı şiirlerini yaşanılan hayatın içinden damıtıyor. Barıştan, sevgiden, dostluklardan sözederken, ölümler, ağıtlar, çığlıklar da şiirinden eksik olmuyor. Genel bir değerlendirmeyle, Yeşildağ, hayatın gelgiti içinde insanın dramını şiirleştirmeye çaba gösteriyor.

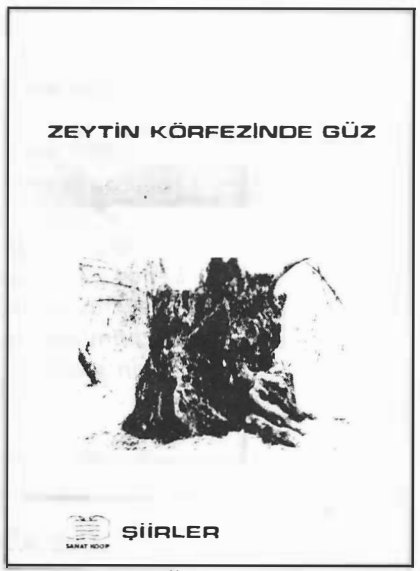

ZEYTİN KÖRFEZİNDE GÜZ

Osman Çalışkan "Eylül Kaçkını" kitabından sonra ikinci kitabı "Zeytin Körfezinde Güz"le çıkıp geliyor yazın yaşamımıza. Şair Yaşadığı yörelerin insanıyla örtüşen bir kimlik taşırken, bu insanın sofrasından eksilmeyen bir sorunun şiirini yazmanın sorumluluğunu da üstleniyor. Belki de dünya ile yaşıt bir ürünün- zeytinin- acı tadını şiirine eksen alıyor.

Çalışkan, dize özgünlüğünü gözetmeden coşkuyla yazdığı şiirlerini 80 sayfada düğümlemiş.

KANIMDA İKİ SU

Ömer Civano, şiir tutkunu bir şair. Nicedir dergilerde yer alan şiirlerini ilk yapıtında topladı: Kanımda İki Su, Civano'nun toplumsal yaşantımız içindeki insan gerçeğine büyük bir coşkuyla yaklaşımını ürünü. Türkiye'nin coğrafi mekânı içinde yeralan her öğeyi şiirin büyülü alanına çekmeye özen gösteriyor. Şair, insan yüreğini kabartan bir şiiri yazarken, özlemleri, ağıtları, sevgileri uzun bir yolculukla sergiliyor. 38 şiirin yer aldığı kitap özenli bir basımla 62 sayfadan oluşuyor.

TEMMUZ ÖLÜMLERİ

Derleyen:
Arslan PULATHANELİ

Adnan Adıvır	1881-1 Temmuz 1955
Şemsettin Sami	1850-1 Temmuz 1904
Tahir Nejat Gencan	1982-2 Temmuz 1980
Muzaffer Tayyip Uslu	1922-3 Temmuz 1946
Mehmet Behçet Yazar	1890-3 Temmuz 1980
Hasan Ali Ediz	1904-3 Temmuz 1972
Faruk Kadri Timurtaş	1925-4 Temmuz 1982
Ali Fehmi Bulver	1927-5 Temmuz 1976
Zâti Sungur	1898-6 Temmuz 1984
Fahir Onger	1920-6 Temmuz 1971
Nevzat Uçkan	1937-6 Temmuz 1977
Mustafa Yücel	1917-7 Temmuz 1973
Neveser Kökteş	1904-7 Temmuz 1962
Nimet Çalapala	1908-7 Temmuz 1984
Reşat Ekrem Koçu	1905-7 Temmuz 1975
Aşık Mahmut Coşkuner	1928-7 Tem. 1984
Osman Pazarlı	1896-8 Temmuz 1981
Nurettin Topçu	1909-9 Temmuz 1975
Muhteşem Sunter	1928-9 Temmuz 1985
Mahir İz	1896-9 Temmuz 1974
Mehmet Bahçeci	? -10 Temmuz 1984
Mübeccel İzmirli	1934-10 Temmuz 1982
Bedrettin Cömert	1940-11 Temmuz 1978
Refik Kemal Arduman	1901-11 Temmuz 1981
Lâtife Uşaklıgil	1898-12 Temmuz 1975
Bedri Gider	1921-13 Temmuz 1967
Ekrem Reşit Bey	1900-13 Temmuz 1959
Hayri Dener	1898-13 Temmuz 1980
Kemal Kaplancalı	1910-13 Temmuz 1986
Esat Mahmut Karakurt	1902-15 Temmuz 1977
Şevki Bey	1860-16 Temmuz 1891
Vasfi Mahir Kocatürk	1907-17 Temmuz 1961
Baha Dürder	1912-17 Temmuz 1983
Refik Halit Karay	1888-18 Temmuz 1965
Şahap Eyüpoğlu	1933-18 Temmuz 1980
Suphi Ziya Özbekkan	1887-19 Temmuz 1966
Süreyya Yusuf	1923-19 Temmuz 1977
Musahipzâde Celâl	-1870-20 Temmuz 1959
Sadrettin Karatay	? -20 Temmuz 1964
Mümtaz Faik Fenik	1904-22 Temmuz 1974
Kemal Türkler	1926-22 Temmuz 1980
Necdet Sander	1909-22 Temmuz 1983
Ahmet Kutsi Tecer	1903-23 Temmuz 1967
Suat Derviş	1904-23 Temmuz 1972
Saip Tuna	1904-23 Temmuz 1974
Tahsin Bekir Balta	1902-24 Temmuz 1970
Naki Tezel	1915-24 Temmuz 1980
Vedide Baha Pars	1907-24 Temmuz 1958
Saffettin Ziya	1875-25 Temmuz 1929
Ahmet Angın	1919-25 Temmuz 1977
Mehmet Hilmi Gür	1908-25 Temmuz 1975
Zeki Velidi Togan	1891-26 Temmuz 1970
Adnan Türközü	1925-26 Temmuz 1982
Ziya Han Han	1906-27 Temmuz 1977
Cahit Obruk	1921-27 Temmuz 1982
Fuat Ofşin	1918-27 Temmuz 1985
İbrahim Zeki Burdurlu	1922-27 Temmuz 1984
Tahir Çağatay	1902-27 Temmuz 1984
Arif Hikmet Koyunoğlu	1888-28 Temmuz 1982
Hasan Saka	1885-29 Temmuz 1960
Ahmet Sarım Doğru	1884-30 Temmuz 1980
Mürüvvet Sim	1919-31 Temmuz 1983 ●

YARIŞMALAR

Dönemeç Dergisi Ali Rıza Ertan Şiir Ödülü

DÖNEMEÇ dergisi kurucularından ozan Ali Rıza Ertan adına bir şiir ödülü konulmuştur. Ödüle ilişkin bilgiler ve katılma koşulları aşağıdadır.

1- Ödül tutarı: Birinciye 100.000 TL, ikinciye 75.000 TL, üçüncüye 50.000 TL'dir.

2- Ödüle otuz yaşını doldurmamış genç şairler, en az 20, en çok 50 dizelik hiçbir yerde yayımlanmamış birer şiirle katılabileceklerdir.

3- Şiirler daktilo ile kağıdın bir yüzüne yazılıp 5 kopya (veya fotokopi) halinde DÖNEMEÇ DERGİSİ ALİ RIZA ERTAN ŞİİR ÖDÜLÜ P.K.41 Konak-İZMİR adresine iadeli taahhütlü olarak gönderilecek, veya YURTTAŞ DAĞITIM 865 sk.17/201 Merkez İşhanı Kemeraltı-İZMİR adresine elden teslim edilecektir. Son teslim tarihi 31 Ekim 1987'dir.

4- Gönderilen şiirlerde ozanın imzası, adı soyadı, açık adresi, varsa telefon numarası bulunacak; şiire bir başvuru yazısı ile özyaşam öyküsü eklenecektir.

5- Gelen şiirler önce Hüseyin Yurttaş, Ahmet Günbaş, Hidayet Karakuş, Efdal Sevinçli ve Maksut Doğan'dan oluşan seçici kurul tarafından ön elemeden geçirilecektir. Ön elemeyi kazanan şiirler DÖNEMEÇ dergisinin Aralık 1987 sayısında yayımlanacaktır. Ödül kazanacak şiirleri, bu şiirler içinden DÖNEMEÇ aboneleri belirleyecektir. Aboneler, şiirleri inceledikten sonra, kendilerine gönderilen özel kartları doldurarak en geç 9 Ocak 1988 tarihine kadar ulaşacak şekilde yukarıda verilen adreslere posta ile gönderecekler veya elden teslim edeceklerdir. Her abone ancak bir şairin şiirine oy verebilecektir. Abonelerden gelen kartların sayım ve dökümü seçici kurul tarafından yapılacak, sayı çokluğu esasına göre birinci, ikinci ve üçüncü saptanacaktır. Oylama yoluyla yapılan bu seçimde mansiyon ya da başarı ödülü verilmeyecektir. Ancak, değer gördüğü takdirde, seçici kurul, bir adet özel ödül verebilecektir.

6- Ödüller, sahiplerine ozan Ali Rıza Ertan'ın ölüm yıldönümü olan 12 Şubat 1988 pazartesi günü düzenlenecek bir törenle verilecektir. Ödül töreninin yeri ve saati ilgililere ayrıca bildirilecektir. ●

★

Abdi Sokullu 3. Fotoğraf Yarışması

"YENİ ASIR" Gazetesi'nin bu yarışması siyah beyaz dalda olup 30 x 40 beyaz kartona yapışmış 18 x 24 ebatlı fotoğrafla katılabilinir. Son katılma tarihi 21 Ekim 1987 olan yarışmaya en çok 4 yapıt gönderilebilecektir. Sırasıyla 500.000, 300.000, 200.000 ve 100.000 lik üç mansiyon'un dağıtılacağı yarışmanın konusu serbesttir.

Yazışma adresi: YENİ ASIR Gazetesi, Abdi Sokullu Fotoğraf Yarışması, Gaziosmanpaşa Bulvarı No:5 İZMİR ●

SANAT OLAYLARI / HABERLER

SERGİ

● Mimarlar Odası Trabzon Şubesi, **"Koruyucu Kent Yenilemesi"** konulu **"KREUZBERG-Berlin"** sergisini 6 Haziran 1987 günü Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde açtı.

● Zerrin Enön'ün resim sergisi 15-30 Haziran 1987 günleri arasında Serander Sanatevi'nde izlendi.

● Fethi Develioğlu ile Ali Kâmil Uzun'un ortaklaşa açtıkları **"Çizgilerle İnsan Manzaraları..."** adlı karikatür sergisi 19 Haziran 1987 günü Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde açıldı. Sergi 5 Temmuz'a kadar gezilebilecek.

TİYATRO

● İstanbul Bizim Tiyatro, Zafer Diper'in yönettiği **"Yargı"** adlı oyunu 20 Haziran 1987 günü Trabzon Sümer Sineması sahnesinde sergiledi. ●

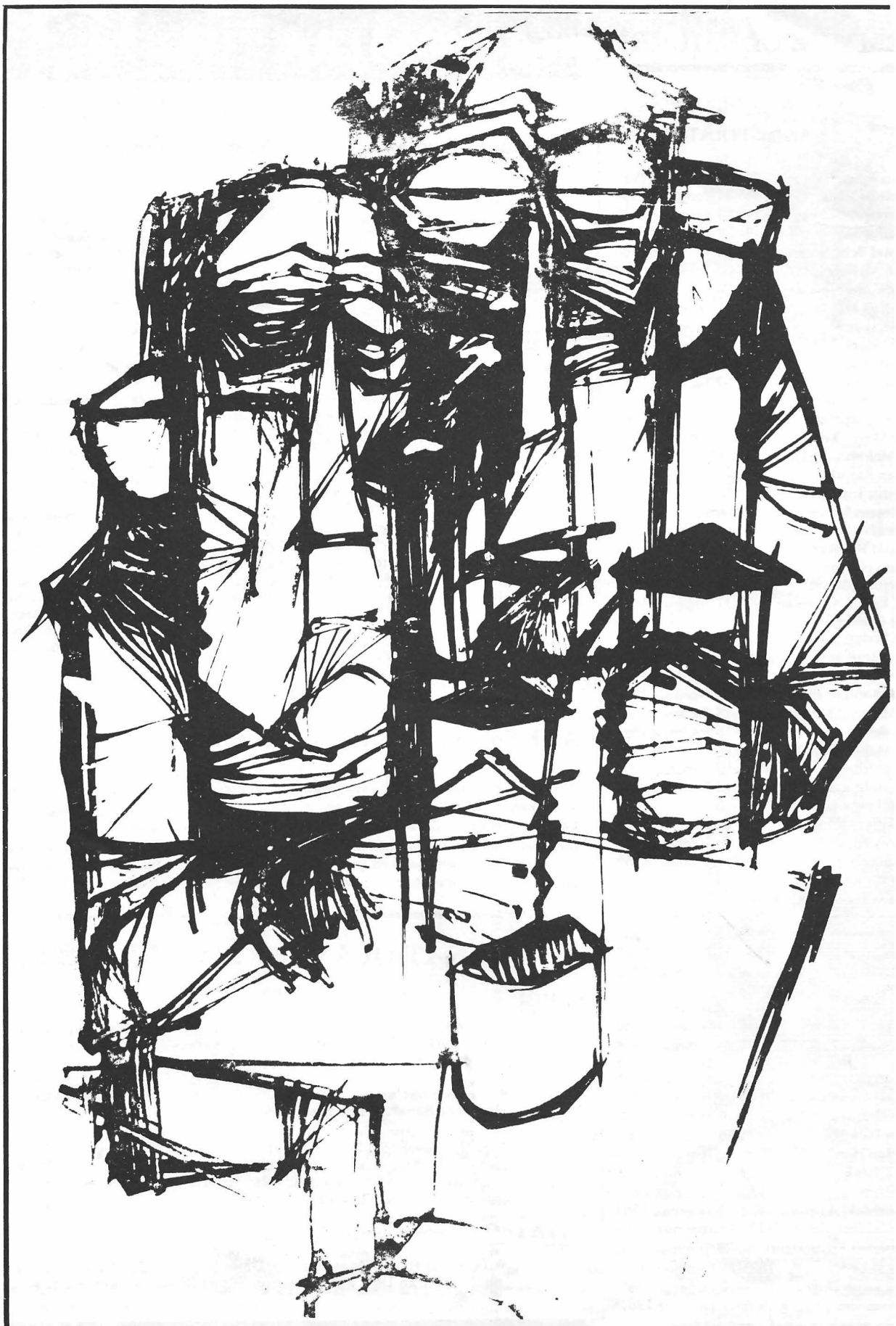

Desen: Murat GÜR